

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Vilma Linkevičiūtė

LIETUVOS IR DIDŽIOSIOS BRITANIJOS VADOVŲ KONFLIKTINĖS
KOMUNIKACIJOS DISKURSAS (1998–2008): RETORINIAI-KOGNITYVINIAI
YPATUMAI

Daktaro disertacijos santrauka
Humanitariniai mokslai, filologija (04 H)

Vilnius, 2011

Disertacija rengta 2006–2010 metais Vilniaus universiteto Kauno humanitariniame fakultete.

Mokslinė vadovė:

prof. habil. dr. Eleonora Lassan (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H)

Konsultantė:

dr. Jurga Cibulskienė (Vilniaus Pedagoginis Universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H)

Disertacija ginama Vilniaus universiteto filologijos mokslo krypties taryboje:

Pirmininkė:

prof. dr. Asija Kovtun (Vytauto Didžiojo universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H)

Komiteto nariai:

prof. habil. dr. Eleonora Lassan (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H);

doc. dr. Jelena Kazimianec (Vilniaus pedagoginis universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H);

doc. dr. Daiva Aliūkaitė (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H);

doc.dr. Lauras Bielinis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02S).

Oponentai:

doc. dr. Vilma Bijeikienė (Vytauto Didžiojo Universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H);

doc. dr. Jonė Grigaliūnienė (Vilniaus Universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – 04H).

Disertacija bus ginama viešame Filologijos mokslo krypties tarybos posėdyje 2011 m. birželio mėn. 17 d. 12 val. Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fakulteto 10 auditorijoje.

Adresas: Muitinės 12, LT-44280 Kaunas, Lietuva.

Tel.+370 37 42 24 77, faks. +370 37 42 25 22

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2011 m. gegužės 17 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje.

VILNIUS UNIVERSITY

Vilma Linkevičiūtė

CONFLICT COMMUNICATION DISCOURSE OF POLITICAL LEADERS OF
LITHUANIA AND GREAT BRITAIN (1998–2008): RHETORICAL–COGNITIVE
PECULIARITIES

Doctoral Dissertation
Humanities, Philology (04 H)

Vilnius, 2011

The research was carried out from 2006–2010 at Vilnius University, Kaunas Faculty of Humanities.

Research supervisor:

Prof. Habil. Dr. Eleonora Lissan (Vilnius University, Humanities, Philology – 04H).

Research consultant:

Dr. Jurga Cibulskienė (Vilnius Pedagogical University, Humanities, Philology – 04H).

The dissertation will be defended before the Scientific Board (Philological Branch) of Vilnius University:

Chair:

Prof.Dr. Asija Kovtun (Vytautas Magnus University, Humanities, Philology – 04H).

Members:

Prof.Habil. Dr. Eleonora Lissan (Vilnius University, Humanities, Philology – 04H);
Assoc. Prof. Dr. Jelena Kazimianec (Vilnius Pedagogical University, Humanities, Philology – 04H);

Assoc. Prof. Dr. Daiva Aliūkaitė (Vilnius University, Humanities, Philology – 04H);

Assoc. Prof. Dr.Lauras Bielinis (Vilnius University, Social Science, Political Science – 02S).

Reviewers:

Assoc. Prof. Dr. Vilma Bijeikienė (Vytautas Magnus University, Humanities, Philology – 04H);

Assoc. Prof. Dr. Jonė Grigaliūnienė (Vilnius University, Humanities, Philology – 04H).

The dissertation will be defended at an open session of the Scientific Board (Philological Branch) on 17 June 2011 (12 p.m.) at Vilnius University, Kaunas Faculty of Humanities, Room 10.

Address: Muitinės St. 12, LT-44280 Kaunas, Lithuania.

Tel.+370 37 42 24 77, fax +370 37 42 25 22

The summary of the dissertation was posted on 17 May 2011.

The dissertation is available at the Vilnius University Library.

LIETUVOS IR DIDŽIOSIOS BRITANIJOS VADOVŲ KONFLIKTINĖS KOMUNIKACIJOS DISKURSAS (1998–2008): RETORINIAI-KOGNITYVINIAI YPATUMAI

Santrauka

Šiuolaikinėse demokratinėse visuomenėse, kur politinis gyvenimas realizuojasi per atskirų politinių partijų, piliečių daugumos išrinktų lyderių veiksmus bei įvairias politines ideologijas, neatskiriamu politinės kultūros elementu tampa politinis diskursas, fiksuojantis nuomonių įvairovę, o dažnai ir jų konfliktą.

Politinis diskursas – diskurso analizės objektas, nagrinėjantis politines kalbas ir pasisakymus. Jis yra politinės lingvistikos, kuri laikoma nauja, institalizuota kognityvinės lingvistikos disciplina, objektas. Šios disciplinos tyrimo objektu galima laikyti konfliktinę komunikaciją politiniame diskurse, kadangi valdžios puolimas ir laimėjimas vyksta per įvairių politinių jėgų konfliktą, išreiškiamą per diskursą.

Tyrimo objektas. Šios disertacijos tyrimo objektas – kalbinės politinės konfliktinės komunikacijos išraiškos priemonės, būdingos Lietuvos ir Didžiosios Britanijos vadovų politiniame diskurse (1998–2008). Šalies vadovų diskursas turėtų labiau nei kitų politikų diskursas pademonstruoti dominuojančią politinę kultūrą bei vyraujančias politines vertybes, kadangi šalies vadovas tam tikru būdu (išrinktas tiesioginių rinkimų metu ar būdamas daugumą balsų gavusios politinės partijos lyderiu) yra svarbiausias įteisintas tautos interesų atstovas. Konfliktinė komunikacija tapo šiuolaikinės konfliktologijos tyrimo objektu, tačiau labiausiai tyrinėjamas tarpasmeninis konfliktas arba analizuojami efektyvūs vadybiniai konflikto sprendimo būdai. Politinė konfliktinė komunikacija dažniausiai nagrinėjama parlamentiniuose debatuose, tačiau nėra pakankamai griežto jos apibrėžimo. Konfliktinę komunikaciją galima apibūdinti kaip verbalizuojančią konfliktines situacijas, kurias lemia nesutarimai dėl numatytų tikslų arba jų siekimo priemonių bei konfliktuojančių pusių interesų ir norų nesutapimas. Politinis diskursas turi savo subjektų politikos subjektą arba šie subjektai kalba apie temas, susijusias su politiniu gyvenimu bei politinių institucijų veiksmis. Tokiame politiniame diskurse vyksta konfliktinė komunikacija – pasisakymai, nukreipti prieš kitų politinių subjektų nuomones arba veiksmus, o nepritarimas tokiai situacijai verbalizuojasi politinėje komunikacijoje, kurios subjektais tampa bet kokie individai, norintys daryti įtaką politiniams įvykiams.

Tyrimo aktualumas. Tyrime analizuojamas dviejų šalių – Didžiosios Britanijos ir Lietuvos – politinių vadovų 1998–2008 m. dekados konfliktinės komunikacijos diskursas.

Politinio diskurso tyrinėjimai – viena iš prioritetinių šiuolaikinės lingvistikos kryptių, jungianti skirtingų humanitarinių mokslų – logikos, filosofijos, politinės psichologijos bei sociologijos – duomenis. Šalių, turinčių skirtingą demokratinių tradicijų istoriją, konfliktinės komunikacijos tyrimas leidžia susidaryti nuomonę apie jų politinę kultūrą, kuri pirmiausia yra komunikacijos kultūra. Politinė komunikacija šiame tyrime suvokiama kaip politikos egzistavimo forma. Doris A. Graber straipsnyje „Political Communication Faces the 21st Century“ teigia, jog politinė komunikacija „apima pranešimų, turinčių reikšmingą tiesioginį arba netiesioginį poveikį politikai, sudarymą, perdavimą, gavimą bei apdorojimą“ (Graber 2005: 479). A. Degtiarevas (2005) teigia, jog skiriami du politinės komunikacijos tipai – „horizontalusis“ ir „vertikalusis“. Pirmasis tipas apibūdinamas kaip komunikacija, vykstanti tarp palyginti artimų institucinių komponentų ar socialinių veikėjų. Šis mokslininkas pristato komunikaciją tarp skirtingų elitinių grupių, kaip tokio tipo komunikacijos pavyzdį. „Vertikalųjį“ komunikacijos tipą A. Degtiarevas (2005) apibrėžia kaip santykius tarp skirtingų hierarchinių makropolitinės struktūros lygių. Skirtingų elektorato grupių reikalavimai vyriausybei dėl socialinės politikos pakeitimų, išreikšti per politinių partijų deklaracijas, gali būti tokio komunikacijos tipo pavyzdys.

Politikai taip pat įtaką daro propaganda bei politinė reklama, kuriose slapta forma išreiškiamas konfliktas tarp skirtingų politinių jėgų, nes viena jėga priešinama kitai. Galima teigti, jog valstybės vadovo kalba, skirta partneriams, priklausantiems tai pačiai horizontaliajai ašiai, savyje sujungia politinės propagandos bei politinės reklamos bruožus. Politinė propaganda yra priemonė, skirta įtikinti klausytojus, kad politiko požiūris ar užimama pozicija yra teisinga.

Šis tyrimas atskleidžia faktą, jog kalbinės priemonės yra glaudžiai susijusios su kalbančiojo ideologija bei kultūros nulemtomis kalbinėmis praktikomis. Be to, jame tiriama viena pagrindinių politinės kultūros formų – konfliktinė komunikacija, kuri yra įmanoma tik demokratinėse valstybėse. Tokių formų tyrimas leidžia palyginti įvairių valstybių politinę kultūrą bei parodyti, kaip viešosios konfliktinės komunikacijos subjektai gali veikti elektorato sąmonę. Šį tyrimą galima laikyti aktualiu, nes jame

analizuojami politinio gyvenimo aspektai apima visą politinį gyvenimą bei parodo politinės kultūros būklę.

Tyrimo tikslas. Disertacijoje siekiama palyginti, kaip Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje, šalyse su skirtingomis politinėmis tradicijomis bei istorija, vyksta konfliktinė komunikacija, bei ištirti šių valstybių politiniame diskurse išreikštoje konfliktinėje komunikacijoje vyraujančias lingvopragmatines priemones ir paaiškinti jų bendrumus arba skirtumus.

Tyrimo metodologija. Pagrindinė metodologinė nuostata – komunikatyvinis elgesys konfliktinėje komunikacijoje, argumentacijos retorinė forma priklauso nuo kalbančiojo kognityvinių nuostatų – žinių, intencijų, jausmų. Tai yra pagrindinė kognityvinės lingvistikos nuostata. Disertacijoje tiriamos tokios kognityvinės lingvistikos sąvokos, kaip konceptualiosios metaforos, domenai, prasmės sritis bei kalbinės priemonės – nominacijos.

Žvelgiant iš siauros lingvistikos metodologijos perspektyvos, komparatyvinė analizė ir aprašomasis analitinis metodas naudojami Lietuvos ir Didžiosios Britanijos vadovų (1998–2008) konfliktinės komunikacijos diskurso tyrime.

Šiame darbe susipina kognityvinė lingvistika, politinė retorika, argumentacijos teorija ir politologija.

Darbo uždaviniai. Suformuluoti tokie darbo uždaviniai:

1. Nustatyti prasmės sritis, svarbias Lietuvos ir Didžiosios Britanijos politinių subjektų komunikacijai, ir jas palyginti.
2. Nustatyti Lietuvos ir Didžiosios Britanijos vadovų diskurso kalbines priemones:
 - a) apibūdinti nominacijas kaip retorinę įvaizdžio formavimo priemonę;
 - b) aprašyti kalbines metaforas ir rekonstruoti konceptualiąsias metaforas, kurios nulėmė tų kalbinių metaforų atsiradimą.
3. Nustatyti Lietuvos ir Didžiosios Britanijos vadovų politinės komunikacijos kaip politinio konflikto išreiškimo specifiką.

Ginamieji teiginiai.

1. Konfliktinės komunikacijos diskursas remiasi opozicija *MES–JIE*, kuri gali būti modifikuota, priklausomai nuo ekstralingvistinės situacijos ir kalbančiojo nuostatų: *AŠ–JIE*, *MES–JIS*.

2. Konfliktas, išreiškiamas konfliktinės komunikacijos diskurse, gali turėti atvirą bei paslėptą pobūdį. Atviras konfliktas pasižymi ekstralingvistine situacija ir tam tikromis kalbinėmis priemonėmis – per eksplikitinę opoziciją *MES (AŠ)–JIE*, per tiesioginius oponentų kaltinimus. Paslėptas konfliktas neturi aiškių ekstralingvistinių požymių ir yra išreiškiamas implicitiškai – per netiesioginius priekaištus, per implicitiškai išreikštą opoziciją *AŠ–JIE*.
3. Didžiosios Britanijos ir Lietuvos politiniame diskurse išreikštas konfliktas turi bendrų ir skirtingų bruožų. Bendrumą nulemia bendra konfliktinės komunikacijos esmė – politinių jėgų pozicijų ir interesų nesutapimai. Skirtumai remiasi įvairių politinių kultūrų ypatumais. Didžiosios Britanijos politinė kultūra turi nusistovėjusias politinės kovos tradicijas demokratijos sąlygomis, o Lietuvos politinė kultūra demokratijos sąlygomis dar tik pradeda kurtis.
4. Politinė konkurencija tiek Lietuvoje, tiek Didžiojoje Britanijoje remiasi domenu *pokyčiai*.
5. Konfliktinės komunikacijos diskurso specifiką tiek Lietuvoje, tiek Didžiojoje Britanijoje nulemia politiko asmens ir ekstralingvistinės situacijos ypatybės.
6. Šalies vadovų konfliktinės komunikacijos diskursas leidžia spręsti apie jų politinę savijautą bei politinę valią.

Tyrimo naujumas. Lietuvoje politinį diskursą plačiai nagrinėja tokios mokslininkės, kaip E. Lassan (1995, 2002), J. Cibulskienė (2005), V. Makarova (2008), pasaulyje P. Chilton (2002), W. E. Connolly (1993), S. Hall (1992), E. Laclau (1985, 1996), C. Mouffe'as (1985), Ch. Schäffner (2002), T. A. van Dijkas (1995, 1997, 1998, 1999) ir kt. Konfliktą tyrė Gurdjan (2008), E. Lassan (1995), H. D. Lasswellas (1936, 1948), S. W. Littlejohnas (1999), A. L. Sillarsas (1982), T. A. van Dijkas (1995) ir kt. Tačiau konfliktinė komunikacija politiniame diskurse dar nebuvo nagrinėta.

Tyrimo reikšmė. Ši analizė svarbi lingvistams, politologams, viešųjų ryšių specialistams, politikams ir kiekvienam, besidominčiam politinėmis aktualijomis, kadangi joje pateikiama konfliktinės komunikacijos specifika įvairiose politinėse kultūrose bei padedama atskleisti priemones, veikiančias adresatų sąmonę. Taip pat šiame tyrime parodoma, jog konfliktinė komunikacija – tai viešasis diskursas, skirtas ne tik oponentams, bet ir plačiajai elektorato auditorijai, padedantis kurti tam tikrą antagonistų įvaizdį.

Tyrimo medžiaga. Atsitiktinai parinktos Didžiosios Britanijos ir Lietuvos politinių vadovų kalbos bei interviu. Buvo išnagrinėta 11 buvusio Didžiosios Britanijos Ministro Pirmininko Tonio Blairo kalbų, 6 Didžiosios Britanijos Ministro Pirmininko Gordono Brauno kalbos, 10 buvusio Lietuvos Respublikos Prezidento Rolando Pakso kalbų, 5 buvusio laikinojo Prezidento Artūro Paulausko kalbos ir 19 Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus kalbų. Medžiaga surinkta iš oficialių vyriausybinių bei masinių informavimo priemonių internetinių tinklalapių.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, teorinė dalis, kurioje apibūdintos pagrindinės teorinės sąvokos, analitinė dalis, skirstoma į tokius skyrius: Opozicijos ir jų narių nominacijos T. Blairo politiniame diskurse, Konceptualiosios metaforos T. Blairo diskurse; Opozicijos ir jų narių nominacijos G. Brauno politiniame diskurse, Konceptualiosios metaforos G. Brauno diskurse; Opozicijos ir jų narių nominacijos R. Pakso politiniame diskurse, Konceptualiosios metaforos R. Pakso diskurse; Opozicijos ir jų narių nominacijos A. Paulausko politiniame diskurse, Konceptualiosios metaforos A. Paulausko diskurse; Opozicijos ir jų narių nominacijos V. Adamkaus politiniame diskurse, Konceptualiosios metaforos V. Adamkaus diskurse; išvados, literatūros bibliografinis aprašas ir šaltiniai.

Disertacijos struktūra ir turinys

1. 1. Kas yra diskursas. Šiame skyriuje aptariamos įvairios diskurso sampratos bei apibrėžimai. Egzistuoja labai daug diskurso apibrėžimų, todėl neįmanoma pateikti bendros šios sąvokos interpretacijos. Dėl šios priežasties pateikiami pagrindiniai diskurso apibrėžimai. Prancūzų lingvisto ir semiotiko Emile Benveniste'o (1971) teigimu, diskursas – tai kalba, kuri gali būti analizuojama, atsižvelgiant į kalbėtoją, jo erdvės ir laiko suvokimą bei kitus kintamuosius veiksnius, kurie padeda apibrėžti kalbos kontekstą.

Kaip teigiama Merriam-Webster žodyne, diskursas yra daugialypis terminas, apimantis tokius apibrėžimus, kaip verbalinis apsisveitimas idėjomis; formali, metodiška bei dažniausiai išplėstinė minčių apie subjektą išraiška; susijusi kalba arba rašto darbas; kalbinis vienetas (pokalbis arba pasakojimas), kuris yra ilgesnis nei sakiny; būdas susisteminti žinias, idėjas ar patirtį, išsaknijusias kalboje ir konkrečiuose kontekstuose (tokuose, kaip istorija ar institucijos) (prieiga internete: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/DISCOURSE>).

Diskursas – populiarus įvairių mokslo šakų – literatūros teorijos, semiotikos, filosofijos – objektas. M. Foucault manė, jog neįmanoma egzistuoti už diskurso ribų, o S. Hall (1992) teigia, kad kai individas susivokia tam tikrame diskurso tipe, jis turi save laikyti diskurso subjektu.

Šiuolaikinėje postmodernistinėje visuomenėje reikšmingu tampa diskurso apibrėžimas, kurį pasiūlė E. Laclau ir C. Mouffe'as (1985). Jie teigia, kad žinios padeda diskursui formuoti socialinį pasaulį ir kad pats diskursas konstruoja pasaulį bei žmogaus politinę identifikaciją. Kadangi kalba nėra pastovi, tai ir reikšmė nėra pastovi.

Diskurso analizė yra labai reikšminga, kadangi ji padeda tirti diskurso subjekto neekspliciuotus tikslus, jo galimybę manipuliuoti adresato sąmone, todėl E. Lassan (1995), remdamasi Ch. Fillmore'o idėjomis, daro išvadas, jog nagrinėdamas diskursą, kiekvienas mokslininkas turi atsakyti į du klausimus: kodėl kalbėtojas tai pasakė ir kodėl jis tai pasakė tam tikru būdu?

1. 2. Politinis diskursas. „Diskursas ir politika gali būti susiję dviem esminiais būdais: a) sociopolitiniame aprašymo lygmenyje politiniai procesai ir struktūros yra sudaromi pasitelkiant politinių veikėjų atliktus veiksmus, tarpusavio sąsajas bei diskursus, egzistuojančius politiniuose kontekstuose, bei b) sociokognityviniame aprašymo lygmenyje, kur bendrasis politinis vaizdas yra susijęs su individualiu tu diskursų, tarpusavio sąsajų ir kontekstų vaizdu“ (van Dijk 2002: 204–205).

E. Lassan (1995) traktuoja diskursą kaip ideologizuotą reiškinių, kuris remiasi ideologinėmis opozicijomis, kur vienas opozicijos narys yra suvokiamas kaip pozityvus ir įteisintas, o kitas – neigiamas. Politinio diskurso tikslas – įtvirtinti pozityvinio termino turinį kaip vertybinį visuomenės orientyrą ir paneigti kitą opozicijos nario turinį kaip įmanomą visuomeniniame gyvenime.

Kaip teigia T. A. van Dijkas (2002), politinis diskursas yra kontekstinis konceptas, kuris gali būti apibrėžiamas, kaip „kas su kuo, ką ir kokia proga kalba ir kokie yra to tikslai“ (van Dijk 2002: 225) bei turintis paralelių su H. D. Lasswello teiginiu – „politika – tai, kas ką gauna, kada ir kaip“, kuris tapo jo knygos pavadinimu „Politics is who gets what, when, and how“ (1936).

T. A. van Dijkas (2002) pristato politinio diskurso struktūrų modelį, kuris papildo diskurso sampratą. Modelis apima temas, schematą, lokaliają semantiką, stilių ir retoriką.

Šiuolaikinėje kognityvinėje lingvistikoje labai išpopuliarėjo E. Laclau and C. Mouffe'o politinio diskurso koncepcija. Šie mokslininkai (1985) teigia, kad jų teorijos paremtos politine artikuliacija ir kad centrine politinės analizės kategorija jie laiko hegemoniją, kurią galima apibūdinti kaip diskursų konkuravimą dėl politinių formų interpretacijų dominavimo.

Semiotikas E. Landowskis lygina politinį diskursą su reklama, nes „šiuos diskursus sieja panašus įtikinėjimo tipas“ (Landowski 2007: 155).

Apibendrinant galima teigti, kad politinis diskursas veikia ir daro įtaką kiekvienos visuomenės ląstelės gyvenimui. Šis reiškinys neatsiejamas nuo politikos, o politika neatsiejama nuo ideologijos. Kaip jau buvo minėta, politinio diskurso objektu laikomas politinis visuomeninis gyvenimas. Šių reiškinių junginys yra visuomenės ideologija, su kuria mes per televiziją, laikraščius bei buitinius pokalbius susiduriame kiekvieną dieną, todėl jos neįmanoma išvengti. Politinio diskurso subjektas ne tik eksplikuotai arba implikuotai išdėsto savo ideologiją (visuomeninių grupių, kurioms priklauso ir tarp kurių susiformavo kaip asmuo, kaip politinis subjektas), bet ir „reklamuoja“ savo pozicijas, nes nori pritraukti rinkėjų balsus, kad liktų valdžioje arba ją pakeistų.

1. 3. Konfliktinė komunikacija. Demokratijos sistema skiria politines jėgas į politinę daugumą ir opoziciją. T. A. van Dijkas (1995) remdamasis ideologiniu požiūriu siūlo *mes prieš juos* aspektą, „kur kalbėtojai, priklausantys vienai grupei, dažniausiai apibūdina save ar savo grupę teigiamais terminais, o kitas grupes – neigiamais“ (van Dijk 1995: 22). Politinė dauguma – tai pats politinis vadovas ir jo / jos kolegos, priklausantys tai pačiai partijai. Politinė dauguma turi tikslą – motyvuoti savo teises būti valdžioje ir dėl to įteisina savo veiksmus, opozicija – priešingai, vykdo valdžios kontrolę, stebi ją ir išreiškia deklaratyvinį protestą. Tokia situacija lemia nepritarimą valdžios veiksams ir taip atsiranda konfliktinės komunikacijos priežastys.

S. W. Littlejohnas (1999) pateikia išsamų konflikto apibrėžimą, paremtą Ch. Watkinso (1975) tyrimais:

1. Konfliktui būtinos mažiausiai dvi pusės, galinčios paveikti viena kitą.
2. Konfliktai kyla dėl abipusiškai nepasiekiamo tikslo.

3. Kiekviena konflikte dalyvaujanti pusė turi keturias galimas veiksmų alternatyvas:
 - a) pasiekti abipusiškai trokštamą tikslą, b) nutraukti konfliktą, c) imtis veiksmų prieš oponentą, d) ką nors pranešti oponentui.
4. Konflikte dalyvaujančios pusės gali turėti skirtingas vertybių ar suvokimo sistemas.
5. Kiekviena pusė turi priemones, kurios gali būti padidintos ar sumažintos, pasitelkus veiksmų alternatyvas.
6. Konfliktas nutraukiamas tik tada, kai viena pusė yra patenkinta, kad „laimėjo“ ar „pralaimėjo“ arba mano, jog galimos besitęsiančio konflikto išlaidos viršija galimas konflikto nutraukimo išlaidas (Littlejohn 1999: 275).

Konfliktinės komunikacijos priežastys gali būti susijusios su ideologijos išaiškinimu. E. Lassan (1995) pažymi, jog pats ideologinis diskursas išreiškia konfliktą per skirtingą vertybių sistemą. Kitaip tariant, ideologinis diskursas pateikia kognityvinį konfliktą tarp įvairių politinių vertybių šalininkų, kuri galima išreikšti per vertybių opozicijas, o paskui per konceptualiąsias metaforas. Tekstas yra retorinis metaforų plėtimas. Jis skirtas ir oponentui, ir plačiajai auditorijai.

Šis požiūris sutampa su T. A. van Dijko išvada, kad konfliktinis diskursas yra ideologinis diskursas, dažniausiai turintis „socialinę dominavimo įteisinimo ar konkrečių elito piktnaudžiavimo valdžia veiksmų pateisinimo funkciją“ (van Dijk 1995: 23).

Akivaizdu, kad politikai dažnai turi naudos iš konkurencinės elgsenos taikymo diskurse, kadangi politinė konkurencija yra neatskiriama demokratijos dalis ir politikai per konfliktinę komunikaciją daro įtaką elektorato sąmonei. Be to, svarbu pabrėžti, jog konfliktinės komunikacijos požymių valstybių vadovų diskurso analizėje dažniausiai susiduriama ne su tiesiogine dialogine konfliktuojančių subjektų sąveika, o su monologiniu diskursu, kurio vystymosi procese atsiranda konflikto požymių. Taip *a priori* atrodo, jog oponento kritika, reikalavimai pakeisti situaciją, tam tikrų siekių priskyrimas oponentams yra įprastinė diskursyvinė praktika situacijoje, kai viena pusė yra nepatenkinta kita puse.

Svarbus ir tas faktas, jog konfliktinė komunikacija, išreikšta per prezidento arba premjero diskursą, turi savo ypatybes, kadangi nėra visiškai aišku, ar nesutampa konfliktuojančių šalių politinės ideologijos. Šios komunikacijos bruožai priklauso nuo

vadovų politinių funkcijų bei nuo politinės situacijos šalyje, dėl kurių gali skirtis ir konfliktinės komunikacijos ypatybės.

1. 4. Ideologijos svarba. Ideologija – tai viena iš labiausiai neapibrėžtų sąvokų, per savo gyvavimo laiką įgijusi daugybę apibrėžimų, pradedant K. Markso teorija, kur ideologija vadinama „klaidinga sąmone“. Ilgą laiką ideologijos samprata buvo siejama su visuomenine totalitarinių režimų praktika, kur verbaliai išreikštų nurodymų, priešinamų kitaip organizuotų sociumų nurodymams, pagrindu buvo reglamentuojami visų valstybės institucijų veiksmai.

Pasak T. van Dijko (1995), ideologijos yra socialinio suvokimo formavimo esmė. „Šiuo atžvilgiu, ideologijos yra ir kognityvinės, ir socialinės“ (van Dijk 1995: 18). Šiame darbe ideologija aptariama, nes, viena vertus, ji pasireiškia nesąmoningu politinių aktorių (veikėjų) nusistatymu vienu ar kitų reiškinių atžvilgiu, o kita vertus – tarnauja kaip vienu asmenų teisės į valdžią legitimizacija, o kitų opozicijos (protesto) pagrindas.

„Ideologijos yra mūsų socialinių sprendimų pagrindas, ir ideologiškai kontroliuojami teiginiai yra nuomonę išreiškiantys teiginiai“ (van Dijk 1995: 143). Šis teiginys gali būti pritaikytas konfliktinės komunikacijos kalbinių raiškos priemonių, būdingų Lietuvos ir Didžiosios Britanijos vadovų politiniame diskurse, tyrime, nes kiekvieną teiginį galima traktuoti kaip pagrįstą ideologija – socialine ir kognityvine. Politinė identifikacija vyksta ideologijos bendrumo ar skirtumo pagrindu, per dalijimą į „savus“ ir „svetimus“.

Galima daryti išvadą, jog politinis diskursas negali egzistuoti be ideologijos ir, atvirkščiai, ideologija negali egzistuoti be diskurso. Šie reiškiniai yra glaudžiai tarpusavyje susiję. Tad jei mes tyrinėjame politinį diskursą, natūralu, jog negalime apsieiti be politinių subjektų ideologinių nuostatų analizės. E. Laclau ir C. Mouffe'o (1996) teigimu, konfliktinė komunikacija politiniame diskurse egzistuoja kaip „diskursų kova“, kurios priežastimi gali tapti ir ideologiniai nesutarimai tarp skirtingų politinių partijų atstovų, ir neideologiniai nesutarimai (jei politinė doktrina traktuojama kaip ideologija) – kova dėl išlikimo valdžioje (tokiu atveju, diskurse išreiškiamas valdžios veiksmų pateisinimas, legitimizacija) ir, priešingai, kova dėl valdžios gavimo (tokiu atveju, diskurse turi atsirasti vietos kaltinimams valdžiai dėl nelegitimizuotų veiksmų, pasipriešinimui jos veiksams). Bet kokiu atveju, politinė identifikacija vyksta per priešpriešą „mes“ ir „jie“. Be to, tokia identifikacija turi vykti konkrečios ideologinės

platformos pagrindu. Lingvistinių diskurso charakteristikų – retorikos ir stilistikos, analizė leidžia akivaizdžiai suvokti ideologinius oponentų nusistatymus – jų „pasaulio vaizdą“, t. y. žinias, vertybes, tikrovės interpretacijos schemas. Be to, retorika yra glaudžiai susijusi su kognityvinėmis subjekto nuostatomis. Lyginamoji skirtingų politinių jėgų (sinchronijoje bei diachronijoje) diskursų analizė suteikia galimybę vaizdžiai pademonstruoti griežtos lingvistinės formos skirtumus, vykstančius konkrečiame visuomeninio gyvenimo ideologinės koncepcijos etape, taip pat ir vienu ar kitų bendruomenių ideologijoje vykstančius pasikeitimus. Kaip jau buvo minėta anksčiau, pagal E. Laclau ir C. Mouffe'o teoriją, politinę realybę konstruoja diskursas. Ekstralingvistinė realybė egzistuoja, tačiau diskursas nurodo, kaip ji turi būti traktuojama.

1. 5. Politinio diskurso kalba. A. Chudinovas (2006) pristato politinę lingvistiką kaip mokslą, kuris susiformavo antroje XX a. pusėje. Šios krypties pradininkais jis laiko George'ą Orwellą ir Victorą Klempererį. A. Chudinovas pažymi, jog G. Orwellas romane „1984“ pristatytos tokios sąvokos, kaip *doublethink* (prieštaringas mąstymas) ir *newspeak* (nauja kalba) bei V. Klempererio knygoje „LTI. Lingva tercii imperii“ aprašyta vokiečių fašizmo komunikacinė praktika padėjo pagrindą politinei lingvistikai.

„Politinė kalba nėra neutralus mediumas, kuris išreiškia nepriklausomai suformuotas idėjas; tai institucinė reikšmių struktūra, nukreipianti politines mintis ir veiksmus konkrečiomis kryptimis“ (Connolly 1993: 1). Politinės kalbos apibrėžimas išreiškia mintį, kad politikai vartoja tam tikrus žodžius ir posakius ne vien tik tam, kad išreikštų savo mintis bei idėjas, bet tam, kad pasiektų užsibrėžtų tikslų.

Kaip teigia A. Chudinovas (2001), politinės kalbos neįmanoma analizuoti kaip autonominio fenomeno, nes ji yra artimai susijusi su konkrečios valstybės politine ir ekonomine situacija. Be to, „politinė kalba yra suvokiama kaip specifinė nacionalinės kalbos subsystema, specialiai skirta politinei komunikacijai“ (Чудинов 2001: 2). Šis mokslininkas susieja politinę komunikaciją su propaganda, emociniu poveikiu visuomenei bei politikų tikslais. Galima teigti, jog daug mokslininkų savo darbuose sutapatina politinės kalbos ir politinio diskurso sąvokas.

E. Sheigal pristato pagrindinę politinės kalbos funkciją, kuri apibūdinama kaip „kova dėl valdžios“ (Шейгал 2000: 35). Ši autorė teigia, kad politinė kalba atspindi politinę tikrovę ir keičiasi kartu su ja. Politinės kalbos analizei E. Sheigal (2000) vartoja

terminą „politinis naratyvas“, kuris gali būti apibrėžtas kaip įvairių diskurso žanrų visuma, egzistuojanti kartu su konkrečiu politiniu įvykiu.

Kaip teigia Algis Krupavičius (1999), politinė informacija yra politinės komunikacijos pagrindas, ji – priemonė, padedanti nustatyti politinius tikslus, daryti sprendimus bei vertinti vykdomos politikos sėkmingumą. Galima daryti išvadą, kad politinė informacija, kurią perteikia politinis diskursas, formuoja visuomenės nuomonę apie politinę situaciją ir politinį elgesį, be to, ji gali formuoti atitinkamą požiūrį į konkrečius politikus, partijas ar ideologijas. Svarbu pažymėti, jog tas, kas turi galimybę kurti ir platinti tekstus, tas turi galimybę veikti visuomeninę nuomonę. Kadangi tyrime analizuojamas dviejų demokratinių valstybių politinis diskursas, galima daryti išvadą, jog jose įtaka, daroma visuomenei, gali būti ir valdžios, ir opozicijos rankose, kadangi žodžio laisvė yra demokratijos rodiklis.

Politinės kalbos aspektu, adresato įtaka yra glaudžiai susijusi su politikų pasirinktų žodžių reikšmės ypatumais. R. Blakaras knygoje „Language as Means of Social Power. Language and Modeling of Social Interaction“ (1987) išskiriamos tokios reikšmės: referencinė, emocinė bei asociatyvinė. Referencinė reikšmė nukreipta į adresato sąmonę, emocinė – skirta kelti atitinkamas emocijas, o asociacijos siejamos su sąmonės sritimi.

E. Lassan (1995) teigia, jog visos kalbinės politinio teksto priemonės yra retorinės priemonės, atliekančios adresato sąmonei daromos įtakos funkciją. Jos yra tiesiogiai susijusios su kalbančiojo ideologija. Skirtingos ideologijos naudoja skirtingas kalbines priemones, apeliuojančias į adresato emocinę psichikos sritį bei sąmonę arba į jo racionalias sąmonės struktūras.

Svarbu pažymėti, kad būtina analizuoti diskurso elementus kaip sudėtingą komunikatyvinį aktą, tirti teksto turinį, jo retorines priemones, socialinį kontekstą, duomenis apie komunikacijos dalyvius ir teksto suvokimą tam, kad išanalizuotume politinių vadovų kalbą bei tikslus. Pagrindinės kognityvinės lingvistikos analizėje vartojamos sąvokos – **domenas**, kuri galima apibūdinti kaip plačią prasmės sritį, apimančią visus veikėjus, jų veiksmus bei aplinkybes, kurių verbalizavimas turi bendrus semantinius bruožus. Jis gali būti išreikštas tiesiogiai arba implikuotas. Domenas, savo ruožtu, apima siauresnes rūšines sąvokas – **prasmės sritis**. Be to, domenas

struktūrizuojamas per **konceptualiąsias metaforas**. Šioje disertacijoje visi domenai organizuojami opozicijos *MES–JIE* pagrindu.

Penktasis skyrius apie politinę kalbą apima du poskyrius: **nominacijų vartojimas** ir **konceptualiosios metaforos**. Poskyryje **1.5.1. Nominacijų vartojimas** aptariama nominacijų atranka konfliktinėje komunikacijoje. Konfliktinėje komunikacijoje nominacijų pasirinkimą – būdvardžius, daiktavardžius, veiksmažodžius ir žodžių junginius, kuriais politiniai vadovai apibūdina oponentus, nulemia tikslas sudaryti neigiamą visuomenės požiūrį į juos, jų ideologiją bei elgesį. Tam tikros nominacijos dažnai naudojamos kurti tokius politinių ir asmeninių oponentų stereotipus, kurie yra naudingi esantiems valdžioje tam, kad įgytų dar didesnę galią ir pasiektų asmeninius tikslus.

Kaip teigia D. Bolingeris (1987), nominacijų atranka yra būtina tam, kad būtų galima sukurti atitinkamą pasaulio paveikslą, todėl tam tikros nominacijos tam tikru tikslu naudojamos propagandoje ir manipuliuoja adresatų sąmone.

Straipsnyje „Ideological Discourse Analysis“, išleistame 1995 m., T. A. van Dijkas pristato svarbių nominacijų kūrimui aprašymų grupę. Ši sistema apima savo tapatumo, veiksmų, tikslo, normų ir vertybių, padėties ir santykių bei išteklių aprašymus. T. A. van Dijkas savo tyrinėjimuose nevartoja termino *nominacija*, tačiau jis išveda paralelę tarp *MES* ir *JIE*. *MES* gali būti laikomi politiniai vadovai ir jų kolegos, o *JIE* – šių asmenų oponentai. Šiame tyrime nominacijos sąvoka pritaikyta T. A. van Dijkas *MES–JIE* modeliui, kuris taip pat vadinamas politinio diskurso nominacijų tyrimu.

Nominacijų atranka glaudžiai susijusi ne tik su politine identifikacija, bet ir su paties asmens tapatumu. Savo tapatumo aprašymai atsako į tokius klausimus, kaip „kas Mes esame, iš kur Mes kilę, kokios Mūsų savybės, kokia Mūsų istorija, kuo Mes skiriamės nuo Kitų, kuo Mes didžiuojamės; taip pat ribinius teiginius apie Kitus: Kas bus priimtas, kokie priėmimo kriterijai, kas gali imigruoti ir t. t.“ (van Dijk 1995: 147). Autorius pažymi, kad dažniausiai šie aprašymai atspindi teigiamas Mes charakteristikas. Šias prielaidas galima papildyti to paties mokslininko žodžiais, jog nominacijos dažniausiai kuriamos *MES* – teigiami, *JIE* – neigiami pagrindu.

T. van Dijkas (1995) taip pat pristato diskursyviųjų struktūrų ir strategijų sistemą, naudojamą analizuojant, kaip autorius pažymi, *kitų* nominacijas. Ši sistema apima neigiamą leksikalizaciją, hiperbolę, užuojautos sukėlimą, akivaizdų altruizmo sukėlimą,

akivaizdų sąžiningumo sukėlimą, neigiamą palyginimą, generalizavimą, konkretizavimą, aliteraciją, išpėjimą, normų ir vertybių pažeidimą ir prielaidą.

Galima daryti išvadą, jog nominacijų atranka yra labai svarbi politiniame diskurse, o ypač konfliktinėje komunikacijoje, nes sukuria atitinkamus stereotipus, skirtus pakeisti mūsų nuomonę bei suformuoti norimą požiūrį. E. Lassan (1995) teigia, jog kalbėtojas, vartojantis tam tikras nominacijas, aktyvuoja emocinius bei asociatyvinius žodžio aspektus, kurie padeda suformuoti neigiamą požiūrį į oponentą. Pasak šios mokslininkės, politikų vartojamos nominacijos priklauso nuo politinės ideologijos.

1.5.2. Konceptualiosios metaforos. Šiame poskyryje pristatomos bei analizuojamos konceptualiosios metaforos bei metaforinių posakių nustatymas politiniuose tekstuose. Dauguma metaforinių posakių sudaro tam tikrą sistemą, kurią galima paaiškinti per ryšius su konceptualiosiomis metaforomis – kognityvine struktūra, egzistuojančia sąmonėje, lemiančia pasaulio interpretaciją ir atsiskleidžiančia per kalbinę metaforiką.

George'as Lakoffas ir Markas Johnsonas darbe „Metaphors We Live By“ (1980) pristatė ir nagrinėjo konceptualiąsias metaforas. Šie mokslininkai pažymi, jog „konceptai, valdantys mūsų mintis, nėra vien tik susiję su intelektu. Jie taip pat valdo mūsų kasdieninę veiklą iki pačių smulkiausių detalių. Mūsų konceptai lemia, ką mes suvokiame, kaip elgiamės mus supančiame pasaulyje, kaip bendraujame su kitais žmonėmis“ (Lakoff, Johnson 2005: 103). Šių mokslininkų teigimu, mūsų konceptualioji sistema yra metaforinė ir paremta lingvistiniais duomenimis.

E. Lassan (1995) rašo, kad ideologinio teksto generavimas turi tris pakopas: binarines opozicijas, jas išplečiančias konceptualiąsias metaforas bei retorinį metaforos išplėtimą. Ši kalbininkė (1995: 23) apibūdina šias metaforas kaip egzistuojančias diskurso ideologijos pagrinde ir suteikiančias jos vystymosi pagrindą.

Kaip teigia A. Chudinovas (2001), kiekvienas asmuo konceptualizuoja save ir pasaulį konceptualiosios veiklos procese. Metaforų pagrindas yra konceptai, susiformavę mūsų sąmonėje. „Šie konceptai apima asmens suvokimą apie save patį ir jį / ją supantį pasaulį“ (Чудинов 2001: 29). Šis mokslininkas taip pat pažymi, jog metaforiniai modeliai yra labai svarbūs politinio diskurso analizėje, nes scenarijų, freimų ir slotų

pagalba atspindi nacionalinį, socialinį bei asmeninį sąmoningumą bei kokio nors tikrovės fragmento vertinimą ir sampratą.

Galima teigti, kad konceptualiųjų metaforų išskyrimas yra naudingas politinėje diskurso analizėje, nes konceptualiosios metaforos yra trumpos formulės, kompaktiškai išreiškiančios politinio teksto subjekto pasaulėvaizdį arba tokį pasaulėvaizdžio modelį, kurį jis nori įtraukti į adresatų sąmonę. Skirtingas to paties įvykio interpretacijas nulemia skirtingos konceptualiosios metaforos, kurios lemia visą pasaulėžiūros sistemą (ideologiją) – vertybių sistemą. Be to, konceptualiosios metaforos apima mūsų patirtį ir „apibrėžia mūsų lingvistinių ir nelingvistinių elgesį“ (Lassan 1995: 45).

Dažnai politiniame tekste yra sąmoningai vartojamos metaforos, tuo siekiama sudaryti tam tikrą retorinį efektą. Metaforos vartojamos kaip viena iš netiesioginės komunikacijos priemonių, padedanti politikams siekti tikslų.

Šioje disertacijoje analizuojama politinio diskurso, turinčio konfliktinės komunikacijos bruožų, kalbinė metaforika, kad būtų galima:

- 1) atskleisti, jog kalbėtojas konceptualizuoja pasaulį arba per pavartotą metaforų sistemą nori priversti klausytojus konceptualizuoti tam tikrą realybės fragmentą;
- 2) parodyti metaforos retorinį efektą bei atskleisti, kaip jos vartojimas padeda sukurti tam tikrą reikalingą įvaizdį.

1.6. Didžiosios Britanijos politinės istorijos bei 1998–2008 m. politinės situacijos apžvalga. Didžioji Britanija yra parlamentinė monarchija. Tai reiškia, jog čia egzistuoja dvi valdžios – Karalienė, atliekanti oficialų ir reprezentacinį vaidmenį, bei Parlamentas, turintis įstatymų leidžiamąją ir vykdomąją teises. A. H. Bircho (1993) teigimu, Jungtinė Karalystė – vienintelė valstybė, neturinti Konstitucijos. Taip pat šis autorius aiškina, jog Britanijos vyriausybėje sistemoje didžiausią valdžią turi Parlamentas, kuris tiesiogiai kontroliuoja įstatymų leidimą, o netiesiogiai – vykdomosios bei centrinės administracijos veiksmus. Be to, visi ministrai turi atsiskaityti Parlamentui už savo bei savo vadovaujamų departamentų veiksmus. A. H. Birchas (1993) teigia, jog pagrindinė Parlamento funkcija – kontroliuoti vyriausybę. Kaip rašoma oficialiame Didžiosios Britanijos Parlamento tinklalapyje (www.parliament.uk), Ministras Pirmininkas yra Vyriausybės vadovas, kuris taip pat yra ir daugiausia balsų per rinkimus gavusios partijos lyderis. Po rinkimų šį asmenį Karalienė pakviečia suformuoti vyriausybę. Be to, Ministras Pirmininkas yra ir Parlamento narys. Jo įgaliojimai apima

teisėjų bei Anglijos Bažnyčios vadovų skyrimą. Be to, anot A. H. Bircho (1993), jis pataria Karalienei, skirsto postus Ministrų Kabinete, pirmininkauja šiam Kabinetui, sprendžia čia kylančius ginčus, vadovauja diskusijoms apie vykdomą politiką bei stengiasi šio Kabineto narius įtikinti, kad palaikytų jo paties požiūrį į politinę strategiją.

A. H. Birchas savo knygoje „The British System of Government“ (1993) rašo, jog Didžiosios Britanijos partinėje sistemoje jau ilgiau nei šimtmetį dominuoja dvi pagrindinės partijos – konservatoriai ir leiboristai.

Kaip rašoma „The Concise Oxford Dictionary of Politics“ (2003), Konservatorių partija yra pati seniausia ir sėkmingiausia partija pasaulyje. Britannica Concise Encyclopedia (2006) pristato tokius pagrindinius šios partijos principus: asmeninės nuosavybės ir verslo skatinimas, stiprios karinės ir užsienio politikos palaikymas ir tradicinių kultūrinių vertybių ir institucijų išsaugojimas.

Leiboristų partija visada buvo konservatorių oponentai ir varžovai. „Nuo pat įkūrimo partijos strategija buvo rinkiminė, vengianti tiesioginių veiksnių, vedančių į politinę valdžią. Jos struktūra oficialiai ypač svarbia laikė vidinę partijos demokratiją“ (The Concise Oxford Dictionary of Politics, 2003). Kaip teigia pastarojo žodyno sudarytojai, Leiboristų partija padėjo profesinėms darbininkų sąjungoms politiškai sau atstovauti, todėl profesinės darbininkų sąjungos tapo šios partijos finansuotojais. Taigi šios partijos ideologija remiasi demokratiniu socializmu. 1994 m. Leiboristų partijos lyderis pervadino ją kaip Naujojo leiborizmo partiją ir pradėjo naują šios partijos erą.

Oficialusis Leiboristų partijos tinklalapis pristato šią partiją kaip sukėlusią revoliuciją britų gyvenime. „Šių dienų leiboristų vertybės yra tos, kuriomis partija vadovavosi visą egzistavimo laiką: socialinis teisingumas, stipri bendruomenė ir tvirtos vertybės, atpildas už sunkų darbą, padorumas, teisės suderintos su pareigomis“ (Prieiga internete: http://www.labour.org.uk/what_is_the_labour_party).

Šio tyrimo tema apima 1998–2008 m. laikotarpį, kuris pristato leiboristų valdymo bei klestėjimo erą ir du ministrus pirmininkus – Tonį Blairą ir Gordoną Brauną. Tyrimo medžiaga – šių politinių vadovų kalbos bei interviu, atskleidžiantys jų požiūrį į oponentus – konservatorius. Skirtingos ideologijos, vertybės ir požiūriai lemia konfliktinę komunikaciją tarp valdančiajai partijai atstovaujančių ministrų pirmininkų ir kitos opozicinės partijos narių.

1.7. Lietuvos Respublikos politinės istorijos bei 1998–2008 m. politinės situacijos apžvalga. Kaip rašoma Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (<http://www3.lrs.lt>), Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika, kurią valdo Seimas, Prezidentas, Vyriausybė ir Teismas.

Šeštajame Konstitucijos skirsnyje rašoma, kad „Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas. Jis atstovauja Lietuvos valstybei ir daro visa, kas jam pavesta Konstitucijos ir įstatymų“ (Prieiga internete: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>). Kadencija trunka penkerius metus. Tas pats asmuo gali būti renkamas Prezidentu dviem kadencijoms iš eilės. Septintasis skirsnis pristato mūsų respublikos Vyriausybę ir nurodo, kad ji susideda iš Ministro Pirmininko ir ministrų. Ministrą Pirmininką, kaip ir visus ministrus, skiria bei atleidžia Prezidentas. Konstitucijos aštuntojo skirsnio 102 straipsnis apibrėžia dar vienos valdymo institucijos – Konstitucinio teismo, funkcijas. „Konstitucinis Teismas sprendžia, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai, o Respublikos Prezidento ir Vyriausybės aktai – neprieštarauja Konstitucijai arba įstatymams. Konstitucinio Teismo statusą ir jo įgaliojimų vykdymo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas“ (Prieiga internete: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>). Šis straipsnis taip pat galėtų būti potencialaus konflikto priežastimi, kadangi siejasi su nesutarimais ir prieštaravimais.

Tas pats 1998–2008 m. laikotarpis Lietuvoje buvo politiškai intensyvesnis nei Didžiojoje Britanijoje. Per šį laiką įvyko keturi prezidentiniai rinkimai. Prezidentas Valdas Adamkus buvo išrinktas du kartus. Jis buvo išrinktas 1998 m. ir valdė Lietuvą iki 2003 m. Pirmosios šio Prezidento kadencijos metu išvelgiamas atviras konfliktas tarp V. Adamkaus ir Ministro Pirmininko G. Vagnoriaus, kuris baigėsi pastarojo atleidimu iš užimamo posto. 2004 m. Lietuvos piliečiai vėl išrinko V. Adamkų.

Trumpas laiko tarpas nuo 2003 m. vasario 26 d. iki 2004 m. liepos 12 d. buvo pažymėtas dviem prezidentais – Rolandu Paksu ir Artūru Paulausku. 2003 m. vasarį lietuviai išreiškė pasitikėjimą nauju kandidatu R. Paksu ir išrinko jį į Prezidento postą.

2004 m. balandžio 6 d. laikinasis Prezidentas A. Paulauskas pakeitė R. Paksą ir vadovavo šaliai iki naujųjų Prezidento rinkimų, o 2004 m. liepos 12 d. perdavė šį postą Prezidentui V. Adamkui.

2. Didžiosios Britanijos vadovų konfliktinės komunikacijos diskursas. Šioje dalyje pateikiama informacija, jog tiriamuoju 1998–2008 m. laikotarpiu Didžiojoje Britanijoje vadovavo du ministrai pirmininkai – T. Blairas ir G. Braunas, kurie yra leiboristų partijos nariai, todėl daroma prielaida, jog Didžiojoje Britanijoje vadovų konfliktas, nukreiptas prieš oponentus, gali turėti ideologinį pobūdį.

2.1. Opozicijos ir jų narių nominacijos T. Blairo politiniame diskurse. Galima teigti, jog T. Blairo politiniame diskurse yra du politiniai pagrindiniai subjektai – **leiboristai ir konservatoriai**. Leiboristų partijai priskiriami visi teigiami bruožai, o oponentai – Konservatorių partija, apibūdinami kaip neigiama jėga, turinti pasenusią, nekintančią ideologiją bei atliekanti žalingus veiksmus.

Dažniausiai T. Blairo politiniame diskurse vartojamas domenas yra *pokyčiai*. Šis domenas aprėpia tokias prasmės sritis, kaip *pokyčiai – prieš pokyčius, pokyčiai – jokių naujovių / regresas, ateitis – praeitis, nauja – sena, reformatoriai – nusistatę prieš reformas, globalizacijos šalininkai – globalizacijos priešininkai, demokratija – antidemokratija, lygybė – nelygybė, nediskriminuotojai – diskriminuotojai, nerasistai – rasistai* ir t. t.

Toliau pateiktas šio Ministro Pirmininko išsakytas sakinyss puikiai iliustruoja *pokyčių* domeną:

Today at the frontier of the new Millennium I set out for you how, as a nation, we renew British strength and confidence for the 21st century; and how, as a Party reborn, we make it a century of progressive politics after one dominated by Conservatives. (1999)

T. Blairo politinis diskursas atskleidžia dar vieną domeną – *naudą*, egzistuojančią jo ir jo partijos konfliktinėje komunikacijoje. Šis domenas dar kartą leidžia suprasti, kad britai teisingai pasielgė išrinkdami leiboristus, nes viskas, ką jie daro, yra naudinga valstybei ir visuomenei, o viskas, ką padarė konservatoriai, buvo labiau žalinga nei naudinga. *Naudos* domenas aprėpia tokias opozicines prasmės sritis: *gelbėtojai – žlugdytojai, tautos vienytojai – tautos skaldytojai, nauja naudinga politika – politinis trumparegiškumas, pasirinkimas / galimybės – jokie pasirinkimo / jokių galimybių*, bei prasmės sritis, skirtas apibūdinti vien tik T. Blairo vadovaujamą partiją: *vaikų saugumas, viltis, optimizmas ir sėkmė*.

Toliau pateikiami šio politiko žodžiai, susiję su skirtinga Didžiosios Britanijos kultūrine situacija, valdant konservatoriams bei leiboristams, puikiai iliustruoja *naudos* domeną:

Imagine what the world would have been like if we had continued with the funding regime and the policies that we inherited. Many of the country's finest regional theatres would have closed or would exist as shadows of themselves, on a diet of light drama. Many orchestras would have gone to the wall. There would be no new programmes for art education. Museums, far from being full, would have gradually diminished in importance as charging reduced the audience to the middle class. I'm not sure there would be a British film industry, or at least not one nearly so healthy, or the same huge success at the National Theatre. Instead Government funding has doubled since 1997 and is now done on a more stable 3-year basis. Free admission has meant that there are 42 million visits each year to museums and galleries. London has become the creative capital of the world. (2007)

Pristatytuose domenuose oponentams – konservatoriams, taikomos neigiamos nominacijos, kurios priešinamos su teigiamomis nominacijomis, priskiriamomis leiboristų vadovams ir jų vadovaujamai partijai. T. Blairas atvirai nurodo veiksmus, kurių jau buvo ar dar bus imamasi vykdant atvirą, aktyvią konfliktinę komunikaciją su oponentais – konservatoriais, ir gali būti traktuojamas kaip aktyvus tokios komunikacijos veiksmų subjektas.

2.2. Konceptualiosios metaforos T. Blairo diskurse. Šio vadovo politiniame diskurse dominuoja tokios konceptualiosios metaforos: VALSTYBĖ – TAI PASTATAS, POLITIKA – TAI KELIONĖ ir POLITIKA – TAI KARAS, bendrai būdingos politiniam diskursui.

T. Blairo politinio diskurso pagrindu analizuojama konceptualioji metafora POLITIKA – TAI KARAS apima *kovos* sąvoką, kuri išreiškia idėją, jog laiminčioji pusė – Leiboristų partija, o pralaiminčioji iš esmės nugalėtoji pusė – Konservatorių partija:

Today we stand here, more confident than at any time during our 100 years, more confident because we are winning the battle of ideas; we are putting our values into practice [...]. (1999)

Kovos sąvoka vartojama ne vien tik norint parodyti, jog konservatoriai – priešai, bet ir norint akcentuoti visus teigiamus bei naudingus Leiboristų partijos pradėtus pokyčius:

There they are: ten pointers to what a third term Labour Government would do for Britain's hard-working families. Don't tell me that's not worth fighting for. (2005)

Metaforos POLITIKA – TAI KELIONĖ nulemtos kalbinės metaforos atskleidžia idėją, jog leiboristų kelias veda į priekį, į pokyčius bei progresą, o konservatoriai yra tik kliūtys, pasitaikančios šiame kelyje, kurios stengiasi pakeisti kelio kryptį, pasukti ją atgal:

This is our challenge. To stride forward where we have always previously stumbled (2003).

So Mr Howard's policies aren't going anywhere (2005).

VALSTYBĖ – TAI PASTATAS konceptualioji metafora išreikšta per kalbinės metaforas leidžia suvokti, jog šis politikas sieja savo vykdomą politiką valstybės atžvilgiu su tvirtais pamatais, o oponentus įvardija kaip visiškai neprisidėjusius prie šios statybos proceso:

We laid foundations. (2003)

David Cameron's Tories?[...] They haven't even laid the foundation stone. (2006)

Kaip jau buvo minėta, šiame tyrime visi domenai yra organizuojami opozicijos *MES–JIE* pagrindu. T. Blairo politiniame diskurse ši opozicija išreiškiama per konceptualiųjų metaforų kalbinę realizaciją, kurioje *MES* pristato leiboristų, o *JIE* – konservatorių partijas.

2.3. Opozicijos ir jų narių nominacijos G. Brauno politiniame diskurse.

Nagrinėjant opozicijas ir jų narių nominacijas G. Brauno kalbose, buvo pastebėta, jog jo, kaip ir T. Blairo, konfliktinės komunikacijos diskurse egzistuoja du pagrindiniai politiniai subjektai – leiboristai ir konservatoriai, kurių pavadinimai turi ideologinį pobūdį. Leiboristams, remiantis *MES–JIE* modeliu, priskiriami visi teigiami bruožai, o konservatoriams – neigiami. G. Brauno diskurse egzistuoja tie patys domenai kaip ir T. Blairo konfliktinės komunikacijos diskurse – *pokyčiai*, *galia* ir *nauda*, kurie taip pat, kaip ir jo pirmtako diskurse, aprėpia prasmės sritis, siejamas su valstybės bei jos piliečių gerove. Juose tokios teigiamos prasmės sritys, kaip *progresas*, *reformos*, *galimybės*, *ateitis*, *lygybė*, *demokratija*, *atvirumas*, *parama*, *teisingumas*, *stiprybė* ir t. t., siejamos su leiboristų partija, yra priešingos neigiamoms prasmės sritims, priskiriamoms

konservatoriams – *jokių naujovių, savanaudiškumas, praeitis, nelygybė, nepatikimumas, atotrūkis, žala, silpnumas* ir t. t.

G. Brauno retorika nėra tokia arši kaip jo pirmtako T. Blairo. Šis politikas vengia tiesioginių kaltinimų ir teikia pirmenybę konfliktinėje komunikacijoje charakterizuoti oponentus vartodamas implikacijas. Išanalizavus G. Brauno kalbas, galima daryti išvadą, jog oponentai – konservatoriai, neturi sugebėjimų vadovauti šaliai. Tai išryškėja iš tokių šio politiko teiginių:

It is because I believe that the big challenges we face as a country – security, global competition, climate change, rising aspirations, the desire for stronger, safer, more sustainable communities – can no longer be solved by the old politics. [...] And I believe I am not alone in thinking normal politics, this old tired sloganising politics of the past, should not resume in the old ways this autumn. [...] But I believe that the evidence shows that the depths of our new concerns cannot be met by the shallowness of an old-style politics. [...] And the breadth of the new challenges cannot be met by the narrowness of the old tired political discourse. (2007)

Be to, G. Brauno diskurse nenurodomi konkretūs veiksmai, dažnai vartojamas mentalinis veiksmožodis *tikiu*, o tai leidžia šį politiką traktuoti kaip ne tokį politiškai energingą, labiau mentalinį, o ne veiksmų subjektą. Atlikta analizė leidžia daryti išvadą, jog Didžiosios Britanijos politiniame gyvenime konfliktinė komunikacija turi ideologinį pobūdį.

2.4. Konceptualiosios metaforos G. Brauno diskurse. Šio vadovo politiniame diskurse dominuoja tokios konceptualiosios metaforos: VALSTYBĖ – TAI PASTATAS, POLITIKA – TAI KELIONĖ ir POLITIKA – TAI KARAS, bendrai būdingos politiniam diskursui. Šios konceptualiosios metaforos rekonstruojamos remiantis statybos, kelionės ir kovos kalbinėmis metaforomis.

G. Brauno politiniame diskurse implikuotoji opozicija *MES–JIE* išreiškiama per šių konceptualiųjų metaforų kalbinę realizaciją. Per metaforą POLITIKA – TAI KARAS, G. Braunas pateikia save ir savo vadovaujamą partiją ne kaip kovotoją su Konservatorių partija, o kaip kovotoją už valstybės ir jos piliečių gerovę. Oponentai implikuotai pristatomi kaip savo valdymo laikotarpiu nedarę nieko dėl šalies gerovės, pvz.:

Sometimes people say I am too serious and I fight too hard and maybe that's true. But these experiences taught me what families all across Britain know: that things don't always come easy and there are things worth fighting for. (2007)

VALSTYBĖ – TAI PASTATAS konceptualioji metafora nulemia kalbinę metaforą, išreiškiančią pamatus, kurie yra leiboristų valdymo nuopelnas, bei implikuoja, kad konservatoriai neprisidėjo prie pamatų statybos:

I want our children and their children to say that in the first decades of the 21st century there lived a generation that built a Britain, where the talent you had mattered more than the title you held. (2008)

Konceptualioji metafora POLITIKA – TAI KELIONĖ leidžia vartoti kalbines metaforas su teigiamu ir neigiamu vertinimu. Ji išreiškia kelią link visų Leiboristų partijos inicijuotų pokyčių ir reformų, kurios transformuos Didžiąją Britaniją į turtingesnę ir labiau klestinčią valstybę bei bus naudingos piliečiams. O oponentai implikuotai kaltinami tokio kelio nesirinkimu:

We have already taken the unprecedented step of publishing the legislative programme in draft and inviting comments and views. (2007)

Now we have to move to the next stage of the Opportunity Revolution [...]. Now we must move to the next stage of the Opportunity Revolution [...]. (2007)

Konceptualiosios metaforos, kurių pagrindu sukurtas tekstas, per kalbines metaforas leidžia G. Braunui priskirti gero vadovo, o jo oponentams skirtos implikacijos suteikia jiems neigiamą charakteristiką.

3. Lietuvos vadovų konfliktinės komunikacijos diskursas (1998–2008).

Lietuviškasis politinis 1998–2008 m. laikotarpis paženklintas trimis svarbiomis asmenybėmis – V. Adamkumi, R. Paksu ir A. Paulausku (laikinoju Prezidentu), kurie buvo Lietuvos Respublikos Prezidentais. Šiame skyriuje daroma prielaida, jog Lietuvoje negali būti ideologinio konflikto, nes formaliai Prezidentas nepriklauso jokiai partijai, o Seimas gali turėti kitokį politinį požiūrį nei Prezidentas, kai jis dar nebuvo užėmęs šio posto.

3.1. Opozicijos ir jų narių nominacijos Prezidento R. Pakso politiniame diskurse. R. Paksas Prezidento pareigas ėjo šiek tiek ilgiau nei vienerius metus, per šį

laikotarpį Konstitucinis Teismas jam inicijavo tris apkaltas, susijusias su Konstitucijos pažeidimais, kurioms pritarė ir apkaltos procesą vykdė Seimas. Taigi galima teigti, jog šioje situacijoje Konstitucinis Teismas ir Seimas gali būti traktuojami kaip oponentai, o R. Paksas – puolamasis asmuo, turintis apsiginti.

Prezidentas R. Paksas konfliktinėje komunikacijoje, vykstančioje apkaltos situacijoje, gynybai pasitelkia dvi strategijas – adresato (t. y. savo asmens) **integraciją** ir **oponentų segregaciją**, kurias išreiškia per jau pristatytą dichotomiją *AŠ–JIE*. Šis modelis atskleidžia antitezę *AŠ*, susitapatinęs su Lietuvos žmonėmis – *valstybinių interesų gynėjas*, o *JIE* – *netikri valstybinių interesų bei demokratijos šalininkai*.

R. Pakso diskurse galima analizuoti *naudos* domeną, kuris aprėpia tokias opozicines prasmės sritis: *nauda – žala, lygybė – nelygybė, sąžiningumas / teisybė – nesąžiningumas / neteisybė*, taip pat jame galima išvelgti ir tokias prasmės sritis, kaip *savanaudiškumas, nekuklumas, tendencingumas, nepagarba*, priskiriamas oponentams, bei *vienybę ir nekaltumą*, siejamus su Prezidentu R. Paksu.

Naudos domeną iliustruoja tokie pavyzdžiai:

Dabar Jūs priimsite sprendimą. Kad ir koks jis būtų, priimsiu jį garbingai, kaip žmogus, kuriam rūpi ir visada rūpės valstybės, Tautos, demokratijos, teisingumo ateitis. (2004)

Norėčiau pridurti, kad galvojant valstybės požiūriu, privačios bendrovės akcininkų turtiniai santykiai labai menkas tyrimo objektas palyginti, pavyzdžiui, su milžinišką žalą Lietuvos žmonėms atnešusiu „Mažeikių naftos“ ar kitų bendrovių privatizavimu. (2004)

Po disertacijoje atliktos analizės galima teigti, jog R. Pakso diskurse konfliktinė komunikacija vyksta dviejose situacijose:

1. Atvirojo viešojo konflikto situacijoje, kurios pagrindiniai veikėjai – Prezidentas, Seimas ir Visuomenės Saugumo Departamentas. Šiuo atveju R. Pakso diskurse galima išvelgti tiesioginius kalbinius konflikto požymius.
2. R. Pakso politiniame diskurse egzistuoja konfliktinė komunikacija ir be viešojo konflikto. Tokia komunikacija neišvengiama rinkiminėse situacijose, kurios pačios demonstruoja programų, nuostatų ir pažadų konfliktą. Šio Prezidento inauguracinėje kalboje galima išvelgti konfliktą su savo pirmtakais. Toks

konfliktas implikuojamas per *atotrūkio* bei *galimybių trūkumo* sąvokas, kurios priskiriamos ankstesnėms valdžioms.

3.2. Konceptualiosios metaforos R. Pakso diskurse. Šio Prezidento politiniame diskurse dominuoja tokios konceptualiosios metaforos: VALSTYBĖ – TAI PASTATAS, POLITIKA – TAI KELIONĖ, LIETUVOS POLITIKA – TAI SERGANTIS ASMUO ir POLITIKA – TAI KARAS, bendrai būdingos politiniam diskursui.

R. Pakso politiniame diskurse opozicija *AŠ–JIE* realizuojama per metaforas. Plačiausiai šio politiko konfliktinėje komunikacijoje plėtojama konceptualioji metafora POLITIKA – TAI KARAS išreiškiama per keletą kalbinių metaforų: *kovos / puolimo, gynybos ir priešų*. R. Pakso konfliktinėje komunikacijoje su oponentais dominuojanti kalbinė metafora *kova / puolimas* įgalina šį Prezidentą save pristatyti kaip auką:

Kad ir kasdien kartočiau, jog nesu saistomas jokių kitų įsipareigojimų, išskyrus Prezidento priesaiką Lietuvai ir jos žmonėms, vis tiek būčiau kaltinamas, nes kaltintojų tikslas – ne išsiaiškinti tiesą, bet palaužti mane morališkai ir sunaikinti politiškai. (2003)

Kita konceptualioji metafora, kurią galima rekonstruoti R. Pakso kalbose ir per kurios realizavimą vyksta oponentų apkaltinimas – LIETUVOS POLITIKA – TAI SERGANTIS ASMUO. Opozicijos veiksmų neigiamas vertinimas šiuose atvejuose atskleidžiamas per teisinės bei politinės sistemos negalavimo simptomus:

Paminėjau tik keletą labai pavojingų teisinės ir politinės sistemos negalavimo simptomų, tačiau ir jų užtenka, kad įstengtume suvokti, kur slypi tikrosios grėsmės valstybei ir demokratijai. (2004)

Per metaforą VALSTYBĖ – TAI PASTATAS išreiškiama mintis, kad valstybę galima ir statyti (suvienyti jėgas), ir griauti kartu. Galima daryti išvadą, kad kaltas yra tas, kuris griauja, pvz.:

Ar politiniais sprendimais lemdami teisinius procesus, politiniams tikslams naudodami slaptąsias tarnybas negriauname valstybės savo rankomis? (2004)

Tam, kad oponentų įvaizdį papildytų dar gausesniais neigiamais bruožais, Prezidentas R. Paksas tikslingai vartoja žodžius *tvarkytis, apsivalyti*, kurių pagrindu galima išvelgti VALSTYBĖ – TAI PASTATAS metaforos pasekmę VALSTYBĖS PASTATAS NEŠVARUS:

Mano, kaip Prezidento, užduotis yra ta, kad valstybė kuo greičiau apsivalytų.
(2003)

Konceptualioji metafora POLITIKA – TAI KELIAS R. Pakso politiniame diskurse leidžia vartoti kalbines metaforas su teigiamu savo veiksmų bei neigiamu oponentų veiksmų vertinimu:

Tikiu, kad iš šios situacijos išeisime sustiprėję. (2004)

Šiandien Seimas ižengė į galutinę Prezidento apkaltos proceso stadiją. (2004)

Konceptualiosios metaforos, kurių pagrindu sukurtas tekstas, per kalbines metaforas leidžia R. Paksui priskirti aukos vaidmenį, o jo oponentams – puolėjų, žmonių, kurie griauna valstybę, trukdo keliauti demokratijos keliu ir yra sumaišę idėjinius priešus su karo priešais.

3.3. Opozicijos ir jų narių nominacijos A. Paulausko politiniame diskurse. Šis politikas tapo laikinuoju Prezidentu po R. Pakso nušalinimo. Tuo laiku konfliktas tarp buvusiojo Prezidento (R. Pakso) ir jo oponentų vis dar buvo plačiai aptarinėjamas ir analizuojamas. Dėl šios priežasties laikinasis Prezidentas laiko R. Paksą savo oponentu, jo tekstai išreiškia konfliktą su pirmtaku ir jo veiksmais. A. Paulausko konfliktinė komunikacija paremta binariniu *MES–JIE* modeliu, kuriame *MES* reiškia pastarąjį laikinąjį Prezidentą ir jo šalininkus, o *JIE* – nušalintąjį Prezidentą ir jo kolegas.

Populiariausia A. Paulausko politinio diskurso sąvoka – *valstybės gerovė*, kurioje *nauda* išreiškiama per jo paties veiksmus, o *žala* nurodoma kaip R. Pakso veiklos rezultatas:

Todėl noriu kalbėti paprasta ir aiškia kalba: žmonės, netikėkite pigiais pažadais greitai ir be pastangų pakeisti jūsų gyvenimą ir sukurti gerovę. Taip nebūna. Pasaulio, o ir Lietuvos istorija rodo, kad kuo garsiau kas nors žada sukurti rojų žemėje, tuo greičiau jo vedami žmonės atsiduria aklavietėje. Dažniausiai – palikti savo vedlio likimo valiai. (2004)

Tad priesaika, buvo netikra. Pasirodo, netikra buvo ir pagarba savo šalies Konstitucijai. [...]. (2004)

Laikinasis Prezidentas remdamasis AŠ–MES konotuojamomis prasmėmis sau priskiria tokias savybes: AŠ – ryžtingas, norintis išgelbėti valstybę nuo klaidų, besirūpinantis Lietuvos tarptautiniu įvaizdžiu. JIS / JIE – meluoja, duoda nepagrįstus pažadus, yra lengvatikiai, lengvai prarandantys atmintį. Taip pat galima teigti, jog MES – tai ta visuomenės dalis, kuri nepalaiko R. Pakso. Šių dviejų politikų – R. Pakso ir A. Paulausko – konfliktinę komunikaciją jungia faktas, jog abiem atvejais – tai tarpasmeninis konfliktas.

3.4. Konceptualiosios metaforos A. Paulausko diskurse. A. Paulausko politiniame diskurse dominuoja bendrai politiniam diskursui būdingos konceptualiosios metaforos POLITIKA – TAI KELIONĖ ir POLITIKA – TAI KARAS.

Didžioji dalis šių konceptualiųjų metaforų realizuojama per opoziciją AŠ–JIS / JIE, kurioje pagrindinis oponentas JIS – nušalintasis Prezidentas R. Paksas, o JIE – šio politiko šalininkai. Čia ir vėl matomas tarpasmeninis, o ne ideologinis konfliktas. Metaforos POLITIKA – TAI KARAS kalbinė metaforinė išraiška leidžia nubrėžti aiškią ribą tarp kovojančių stovyklų – A. Paulauskas ir jo rėmėjai yra teigiama stovykla, o R. Paksas – neigiamosios pusės atstovas:

Tačiau šiandien savo laisvę vėl turime ginti. Ne nuo priešų tankų. Nuo klastos, nuo savo abejingumo, nuo varge esančių žmonių mulkinimo, nuo pigaus manipuliavimo jų vargais. (2004)

POLITIKA – TAI KELIONĖ leidžia kelti prielaidą, jog judėjimas pirmyn politiniu keliu siejamas su A. Paulausko ir buvusių prezidentų, išskyrus R. Paksą, valdymu ir yra suvokiamas kaip ypač teigiamas, o pasiklydimo šiame kelyje procesas taikomas oponento (R. Pakso) įvaizdžiui:

Tikiu Lietuva, kuri per keturiolika metų klysdama ir taisydama savo klaidas, vis dėlto eina pirmyn. (2004)

Svarbu pažymėti, kad A. Paulausko kalbos daug labiau susijusios su specialiu retorinių priemonių vartojimu nei R. Pakso kalbos. Tai ir kalbos ritmizacija per vienaarūšes sakinio dalis, ir parceliuotų konstrukcijų vartojimas. Tokiu būdu A. Paulausko kalbos turi paveikti ne tik adresatų sąmonės struktūras, bet ir psichikos pasąmonines struktūras tam, kad paskatintų kalbų adresatus priimti kalbėtojo nuostatas.

Šis kalbėtojas nori save pateikti kaip Lietuvos istorinių tradicijų paveldėtoją, o oponentą – kaip jų pažeidėją. Be to, A. Paulauskas ne tik ištraukia į kalbinį konfliktą su R. Paksu, bet ir sudaro tam tikrą įvaizdį, kuris greičiausiai yra siejamas su artėjančiais Prezidento rinkimais.

3.5. Opozicijos ir jų narių nominacijos V. Adamkaus politiniame diskurse.

Kaip ir visi anksčiau nagrinėti vadovai, V. Adamkus pasitelkia *MES–JIE* modelį, kur pirmoji nominacija reiškia jį patį ir jo veiksmus, o antroji – apibūdina oponentus. Po tiriamosios medžiagos, kurios didžiąją dalį sudaro metiniai V. Adamkaus pranešimai, analizės galima kelti prielaidą, jog pastarasis Prezidentas suvokia Seimą, Vyriausybę ir daugelį valdininkų kaip oponentus. Būtina pažymėti, jog remdamasis tokiu modeliu, išreikštu būtent metiniuose pranešimuose, valstybės vadovas ne tik vykdo konfliktinę komunikaciją su jau nurodytais oponentais, bet ir nurodo jų darbo trūkumus bei reikalingus veiksmus. Tiesa, būtina pažymėti, jog V. Adamkaus politinis diskursas stipriai skiriasi nuo kitų analizuojamų Lietuvos Respublikos Prezidentų, nes jame nėra atviro konflikto. Konfliktą jaučia ir gali išreikšti tik pats Prezidentas. Jis išreiškia savo nepasitenkinimą ir daro įspūdį, jog egzistuoja konfliktas tarp jo veiksmų, planų ir tarp valstybinių institucijų veiksmų. Dėl šios priežasties analizėje vartojami kitokie terminai: V. Adamkus vadinamas protagonistu, o jam besipriešinantys asmenys ir institucijos – ne oponentais, o antagonistais.

Šio Prezidento politiniame diskurse dominuoja trys dideli domenai – *nauda, pokyčiai ir politinės moralinės vertybės*. Šiuose domenuose yra daug nominacijų, skirtų pristatyti teigiamą bei naudingą V. Adamkaus įvaizdį ir žalingą bei nepatrauklų jo priešininkų įvaizdį, pvz.:

Nesileisiu įtraukiamas į tuščias diskusijas, nepalaikysiu populistinių kaltinimų ir reikalausiu atsakomybės visa Prezidento galia, kurią man suteikia Konstitucija. (2007)

Prezidentas pateikia save kaip *pokyčių ir moralinių vertybių išlaikymo* politikoje šalininką ir iniciatorių, o jo antagonistai pristatomi kaip *pokyčių priešininkai, moralinių vertybių pažeidėjai ir valstybinės žalos subjektai*.

Galima teigti, kad V. Adamkaus konfliktinė komunikacija yra vienpusiška – jo diskursas turi daug konfliktinės komunikacijos bruožų, tačiau tai nėra verbaliai išreikštas konfliktas, kai abi pusės turi galimybę išreikšti savo priekaištus.

Taip pat galima daryti išvadas apie šio Prezidento bejėgiškumą, kadangi jo diskursas yra patariamojo pobūdžio, pvz.: *noriu pabrėžti, noriu priminti, manau, siūlau, norėčiau*. Akivaizdu, kai politikoje ir valstybiniame gyvenime pasiekiamas teigiamas rezultatas, V. Adamkus susitapatina su visa Lietuva, tarp jų ir su savo antagonistais, o kai susiklosto neigiama situacija ar neigiamos pasekmės, Prezidentas atsiriboja nuo Seimo, Vyriausybės ir kitų valstybinių institucijų:

Mūsų valdžia vis dar pernelyg abejinga asmens teisių ir laisvių varžymui, kasdieniam biurokratiniam žmogaus žeminimui. (2000)

Ir valdžia neturi teisės trypti Lietuvos žmonių požiūrio, vertinimų ir savigarbos. (2006)

Tyrimai liudija, kad pagrindinės kliūtys ekonomikai ir konkurencingumui stiprėti yra glaudžiai susijusios su prastu valstybės institucijų darbu. (2006)

Taigi V. Adamkaus diskurse egzistuoja konfliktas tarp Prezidento institucijos ir kitų institucijų, todėl V. Adamkaus konfliktinė komunikacija nėra ideologijos skirtumo pasekmė.

3.6. Konceptualiosios metaforos V. Adamkaus diskurse. Šio Prezidento politiniame diskurse dominuoja šių konceptualiųjų metaforų išraiška: VALSTYBĖ – TAI PASTATAS, POLITIKA – TAI KELIONĖ, POLITIKA – TAI KARAS, POLITIKA – TAI ŽAIDIMAS ir POLITIKA – TAI LABIRINTAS.

Opozicija AŠ–JIE realizuojama per didžiąją dalį šių konceptualiųjų metaforų, kurioje pagrindiniai antagonistai JIE nurodomi kaip Seimas ir Vyriausybė. Iš to galima daryti išvadą, kad VALSTYBĖ – TAI PASTATAS metaforoje AŠ išreiškiamas kaip valstybės pastato statytojas, o JIE – griovėjai:

Mes, Lietuva, atstatėme savo valstybę, sugrįžome į civilizuotą pasaulį, esame pajėgūs jame gyventi ir susikurti savo bei vaikų gerovę čia, savo tėvynėje. (2001)

[...] mūsų valstybei ypatingai pavojingas būtų ekonominių nusikaltimų ir politinės galios susijungimas. Jis galutinai pakirstų teisingumą, griautu valstybės pagrindus. (2001)

V. Adamkaus konfliktingos komunikacijos atveju, POLITIKA – TAI KARAS gali būti realizuota norint nurodyti konflikto veikėjus ir jų funkcijas. Per ją išreiškiama AŠ–JIE opozicija, kurioje AŠ – V. Adamkus yra puolančioji pusė, o jo antagonistai pristatomi kaip priešai, kuriuos reikia pulti. Taip galima pažymėti, jog šio politiko kalbose išreikštas puolimas gali būti suvokiamas kaip puolimas su tikslu apginti:

Kad ir pavėlavę, turime grumtis su korupcija ir savivaldybėse, ir aukščiausiose valdžios institucijose. (2000)

Mano ginamos pozicijos ir principai Jums gerai žinomi: penkerius metus juos ne tik skelbiau, bet ir mėginau įtvirtinti kasdieniu darbu. (2003)

POLITIKA – TAI KELIONĖ išreiškia dviejų krypčių kelią – kelią į priekį, kai siejama su Prezidentu V. Adamkumi, ir kelią atgal, vedantį į nuostolius bei įvairias krizes, kai taikoma jo antagonistų įvaizdžiui:

[...] šiandien einame į naują tikrovę, kurioje mūsų laukia nauji iššūkiai ir dar neišmėgintos galimybės. (2002)

Jei politinės jėgos ją ir toliau dirbtinai palaikys, vargu ar išvengsime rimtų socialinių sukrėtimų, sykiu – ir grįžimo atgal iš pradėtų reformų kelio. (2001)

POLITIKA – TAI ŽAIDIMAS apima nešvarius politinius žaidimus, siejamus su antagonistais, ir laimėjimus, kuriuos pats sau priskiria Prezidentas:

Šių kontrastų akivaizdoje visi valdžioje esantys – ir pozicija, ir opozicija – privalo įveikti senų, nuo tikrovės atitrūkusių politinių žaidimų inerciją ir sutelkti jėgas realioms krašto problemoms spręsti. (2001)

Gaila, bet praeitą savaitę valdančiosios daugumos balsais Seime priimtas Vyriausybės įstatymas pratęsė šį valstybei žalingą žaidimą. (2002)

V. Adamkaus politiniame diskurse galima išvelgti ir vien tik antagonistams pritaikytus konceptualiosios metaforos POLITIKA – TAI LABIRINTAS nulemtus posakius,

atspindinčius neigiamą ir sudėtingą V. Adamkaus antagonistų vykdomos politikos pobūdį, pvz.:

Kol kas paini, netobula Lietuvos mokesčių sistema stabdo verslo plėtrą [...].
(1999)

Pristatytos V. Adamkaus diskurso konceptualiosios metaforos padeda tikslinei auditorijai suvokti, kas yra laiminčioji, o kas pralaiminčioji pusė konfliktoje komunikacijoje, vykstančioje tarp Prezidento V. Adamkaus ir jo antagonistų.

IŠVADOS

Iš šioje disertacijoje atliktos analizės galima daryti tokias išvadas:

1. Konfliktoje politinė komunikacija išreiškia politinių jėgų susidūrimą. Tokia komunikacija pažymėta ekstralingvistiniais bei intralingvistiniais veiksniais, padedančiais suvokti, jog kalbėtojas konfliktuoja su oponentais. Politinis konfliktas gali būti atviras – politinių partijų su įvairia ideologija konkuravimas arba politinis skandalas, ir paslėptas, implicitiškai išreikštas – viena valstybinė institucija nepatenkinta kitos institucijos veikla arba politinės kovos laimėtojas politiniuose pažaduose lygina save su savo pirmtakais.
2. Analizė parodė, kad Didžiosios Britanijos politiniame gyvenime konfliktoje komunikacija turi ideologinį pobūdį, jog abiejų vadovų, T. Blairo ir G. Brauno, retorikoje konfliktas išreiškiamas kaip ideologijų nesutapimas – tikras, aštrus ideologinis konfliktas tarp leiboristų ir konservatorių. *Konservatoriai* T. Blairo ir G. Brauno kalbose yra nominacija, vartojama su neigiama konotacija.
3. T. Blairo ir G. Brauno diskurse egzistuoja tie patys svarbiausi bei plačiausi domenai: *pokyčiai* ir *nauda*, aprėpiantys panašias prasmės sritis, siejamas su valstybės ir jos piliečių gerove. Juose oponentams – konservatoriams, taikomos neigiamos nominacijos, priklausančios tiems domenams, kurios yra priešingos teigiamoms nominacijomis, priskiriamoms leiboristų vadovams ir jų vadovaujamai partijai.
4. T. Blairas atvirai nurodo veiksmus, kurių jau buvo ar dar bus imamasi, ir taip pristato save kaip teigiamą veiksmų subjektą. G. Braunas, priešingai nei jo

pirmtakas, nenurodo konkrečių veiksmų, jis daugiau šneka apie savo tikėjimą (dažnas veiksmazodžio *tikiu* vartojimas), o tai leidžia šį politiką traktuoti kaip ne tokį politiškai energingą, labiau mentalinį, o ne veiksmų subjektą. G. Braunus, priešingai nei T. Blairas, vengia tiesioginių kaltinimų ir teikia pirmenybę konfliktinėje komunikacijoje charakterizuoti oponentus remdamasis implikacijomis.

5. Išanalizavus Didžiosios Britanijos vadovų diskurso konceptualiąsias metaforas, galima daryti išvadą, jog čia egzistuoja tos pačios POLITIKA – TAI KARAS, POLITIKA – TAI KELIONĖ ir VALSTYBĖ – TAI PASTATAS metaforos. Šios metaforos yra apskritai būdingos politinei komunikacijai, todėl galima teigti, jog turi universalų pobūdį.
6. Lietuvos vadovų konfliktinės komunikacijos diskurse politinis konfliktas išreikštas ne kaip ideologinis, tačiau čia egzistuoja tarpasmeninis (R. Pakso ir A. Paulausko atveju) ir tarpinstitucinis (V. Adamkaus atveju) konfliktai.
7. Prezidento V. Adamkaus ir laikinojo Prezidento A. Paulausko konfliktinės komunikacijos diskursas paremtas modeliu *MES–JIE*, o Prezidento R. Pakso konfliktinė komunikacija remiasi šiek tiek transformuotu tokio modelio variantu *AŠ–JIE*.
8. Visų trijų Prezidentų diskurse dominuoja domenas *nauda*, o V. Adamkaus diskurse dar egzistuoja *pokyčių* bei *politinių moralinių vertybių* domenai.
9. Iš tyrimo tampa aišku, jog Prezidento R. Pakso diskurse egzistuoja dvejetainis konfliktas – atviras viešasis konfliktas ir konfliktinė komunikacija be ekstralingvistinio konflikto – kitaip tariant, konfliktas su pirmtakais.
10. Analizuojant laikinojo Prezidento A. Paulausko kalbas, tampa aišku, jog jo konfliktinės komunikacijos modelyje *MES–JIE*, *MES* pusei priklauso pats A. Paulauskas ir jo šalininkai, o *JIE* – oponentas R. Paksas ir jo kolegos. Taip pat galima teigti, jog *MES* –tai ta visuomenės dalis, kuri nepalaiko R. Pakso.
11. Akivaizdu, jog Prezidento V. Adamkaus atveju nėra atviro konflikto. Jį jaučia ir gali išreikšti tik pats Prezidentas. V. Adamkus išreiškia savo nepasitenkinimą ir daro išpūdį, jog egzistuoja konfliktas tarp jo veiksmų, planų ir tarp valstybinių institucijų veiksmų.
12. Nors V. Adamkus save pateikia kaip griežtą vadovą, jo diskursas yra patariamąjo pobūdžio. Galima daryti išvadą, jog egzistuoja konfliktas tarp Prezidento

nuomonės apie tai, kaip turi būti, ir to, kas yra. Taigi V. Adamkaus diskurse egzistuoja konfliktas tarp Prezidento institucijos ir kitų institucijų.

13. Analizuojant Lietuvos vadovų konfliktinės komunikacijos diskurso konceptualiąsias metaforas, buvo nustatyta, jog visų trijų prezidentų diskurse egzistuoja POLITIKA – TAI KARAS ir POLITIKA – TAI KELIONĖ metaforos. Per kalbines metaforas išreikšta konceptualioji metafora VALSTYBĖ – TAI PASTATAS gali būti išvelgiama R. Pakso ir V. Adamkaus diskursuose. Egzistuoja ir R. Paksui individualios metaforos: VALSTYBĖS PASTATAS NĖRA ŠVARUS ir LIETUVOS POLITIKA – TAI SERGANTIS ASMUO. Egzistuoja V. Adamkui individualios metaforos: POLITIKA – TAI ŽAIDIMAS ir POLITIKA – TAI LABIRINTAS.
14. Tyrimas atskleidė, kad konceptualioji metafora, kuri glūdi tam tikrame teksto lygmenyje, turi įvertinimo potencialą. Taigi, ta pati metafora gali lemti kalbines metaforas ir teigiamu, ir neigiamu potencialumu.

CONFLICT COMMUNICATION DISCOURSE OF POLITICAL LEADERS OF LITHUANIA AND GREAT BRITAIN (1998 -2008) (RHETORICAL-COGNITIVE PECULIARITIES)

Summary

In modern democratic societies, political life is embodied through the actions of political parties, their duly elected leaders, and various political ideologies. In this context, political discourse, which records a variety of opinions and, frequently, their conflict, becomes an inseparable element of political culture.

Political discourse is an object of discourse analysis, which studies political language with special consideration of its contextual factors; political linguistics is treated as a new, institutionalized subject of cognitive linguistics. Conflict communication in political discourse may be perceived as the main research object of political linguistics, because the attack and winning of governmental positions occur in the context of the conflict of various political forces. That conflict is expressed through discourse.

The object of the research. The object of this research is the linguistic means of political conflict communication that are characteristic of the political discourse of the political leaders of Great Britain and Lithuania (1998–2008). Conflict communication has become a research object of modern conflictology, which has mainly focused on interpersonal conflict and effective methods of managing conflict solution. Political conflict communication, which is generally analysed on the basis of parliamentary debates, does not have a precise definition. Conflict communication can be defined as verbalizing conflict situations, which are conditioned by variances with set objectives or their means of implementation, and by discrepancies between the interests and wishes of the sides involved in the conflict. In political communication it is possible to talk about the fact that an initial situation of verbal and non-verbal actions can become a source of conflict, while disapproval of such a situation is verbalized in political communication. Any individual who wants to influence political events becomes the subject of such communication.

The relevance of the research. Research into political discourse is an accelerating trend of modern linguistics that includes the findings of different branches

of the humanities such as logic, philosophy, political psychology, sociology, etc. A conflict communication analysis of two countries with differing histories of democratic traditions enables the audience to form an opinion about their political culture, which is primarily a communication culture. Political communication in this study is perceived as a form of political existence. Doris A. Graber in the article “Political Communication Faces the 21st Century” states that the field of political communication “encompasses the construction, sending, receiving, and processing of messages that potentially have a significant direct or indirect impact on politics” (Graber 2005: 479). Degtiarev (2005) points out that there are two types of political communication – “horizontal” and “vertical.” The first type is defined as communication which takes part between comparatively close institutional components or social agents. This scholar presents communication between different elite groups as an example of “horizontal” communication. Degtiarev (2005) defines the “vertical” type of communication as relationships between different hierarchical levels of macropolitical structure. The requirements of different groups of the electorate concerning changes of social politics, as expressed through the declarations of political parties, may be presented as an example of this communication type.

Politics is also influenced by propaganda and political advertising, where conflict between different political powers is expressed in a covert form because one power is contrasted with another. It is possible to state that the speech of a head of state addressed to the partners who are on the horizontal axis includes features of political propaganda and political advertising. Political propaganda is a means which helps to persuade the listeners that some particular position or attitude of the politician is correct. Political advertising is regarded by many scholars as a part of political propaganda whose aim is to present certain political actions in a beneficial and positive light.

This dissertation discloses the fact that linguistic means are closely related to the ideology of the speaker and linguistic practices are conditioned by culture. Furthermore, it analyses one of the main forms of political culture – conflict communication, which is only possible in democratic countries. The analysis of such forms enables the comparison of political cultures existing in different countries, and it reveals how the subjects of public conflict communication may influence the electorate’s consciousness.

This research is particularly relevant because it investigates aspects of political life in Great Britain and Lithuania and discloses the state of their political cultures.

The aim of the research. The aim of this research is to analyze how conflict communication manifests itself in two countries with different political traditions and histories, i.e., Lithuania and the UK. Moreover, the research discloses the differences arising between the two countries, and thus investigates the lingua-pragmatic means prevailing in conflict communication, which is expressed in the political discourse of the mentioned countries.

Objectives of the research. The following tasks have been set out in accordance with the main aim:

1. To identify and compare meaning fields significant for the communication of the British and Lithuanian political subjects.
2. To identify the linguistic means of the discourse of British and Lithuanian political leaders:
 - a) to define nominations as a rhetorical means of image formation;
 - b) to describe linguistic metaphors and to reconstruct the conceptual metaphors which determine the origin of these linguistic metaphors.
3. To identify the particularity of the political communication of British and Lithuanian political leaders as an expression of political conflict.

Methodology of the research. The main methodological conception may be defined as follows: communicative behaviour in conflict communication and a rhetorical form of argumentation depends on the cognitive conceptions of the speaker – knowledge, intentions, feelings. This is the main concern of cognitive linguistics. Such cognitive linguistic concepts as conceptual metaphors, domain, meaning field and such linguistic means as nominations are analysed in this dissertation.

Looking from the narrow perspective of linguistic methodology, comparative analysis and descriptive-analytical methods are applied in the conflict communication discourse research of the political leaders of Lithuania and Great Britain (1998–2008).

This is a cross-disciplinary approach encompassing cognitive linguistics, political rhetoric, argumentation theory and political science.

The hypotheses. This dissertation addresses the following hypotheses:

1. Conflict communication discourse is based on the opposition *WE–THEY* which may be modified in relation to the extra-linguistic situation and the attitudes of the speaker into: *I–THEY*, *WE–HE*.
2. The conflict which is expressed in the conflict communication discourse has both an open and a hidden nature. Open conflict is based on the extra-linguistic situation and particular linguistic means – the explicit opposition *WE (I)–THEY* and direct accusations of opponents. Hidden conflict does not have definite extra-linguistic features and it is expressed implicitly, through indirect reproaches and through the implicitly expressed opposition *I–THEY*.
3. The conflict which is expressed in the political discourse of Lithuania and Great Britain has both similarities and differences. Resemblance is determined by the general essence of conflict communication, i.e., the discrepancy between positions taken by political forces and interests. Differences are based on the peculiarities of the two political cultures. The British political culture has traditions of political fighting in the situation of democracy, while the Lithuanian political culture has just started to develop in the democratic situation.
4. Political competition in both Lithuania and Great Britain is based on the domain *change*.
5. The particularity of conflict communication discourse in Lithuania and in Great Britain is determined by the peculiarities of the extra-linguistic situation and by the politician as an individual.
6. The conflict communication discourse of political leaders enables the audience to form an opinion about their political willpower and political feelings.

Scientific novelty of the research. Political discourse has been widely analysed in Lithuania by such scholars as Lassan (1995, 2002), Cibulskienė (2005), Makarova (2008), and elsewhere by Chilton (2002), Connolly (1993), Hall (1992), Laclau (1985, 1996), Mouffe (1985), Schäffner (2002), Van Dijk (1995, 1997, 1998, 1999), etc. Conflict has been investigated by Gurdjan (2008), Lassan (1995), Lasswell (1936, 1948), Littlejohn (1999), Sillars (1982), Van Dijk (1995), etc. However, conflict communication in political discourse has not been investigated until now.

Significance of the research. This analysis will be relevant for linguists, political scientists, public relation specialists, politicians, and for every person who is interested

in political topicalities, as it presents the particularity of conflict communication in different political cultures and helps to reveal the means which influence the addressee's consciousness. Moreover, this research shows that conflict communication is public discourse aimed not only at opponents but also at the electorate. Furthermore, this discourse helps to form a particular image of the antagonists.

Data of the research. The data are randomly selected speeches and interviews delivered in the period of 1998–2008 by British and Lithuanian political leaders. 11 speeches made by the former prime minister of Great Britain Tony Blair, 6 speeches made by the former prime minister of Great Britain Gordon Brown, 10 speeches made by the former president of Lithuania Rolandas Paksas, 5 speeches made by the former president of Lithuania Artūras Paulauskas, and 19 speeches made by the former president of Lithuania Valdas Adamkus have been investigated. The data has been taken from the official government and media internet sites (see Sources).

Structure of the research. The dissertation consists of the following parts: Introduction; a theoretical part which includes chapters on Discourse, Political Discourse, Conflict Communication, Ideology, Language of Political Discourse, Nominations, Conceptual Metaphors, and the Political Situation in Lithuania and Great Britain; an analytical part, including the following chapters: Oppositions and their Member Nominations in Blair's Discourse, Conceptual Metaphors in Blair's Discourse; Oppositions and their Member Nominations in Brown's Discourse, Conceptual Metaphors in Brown's Discourse; Oppositions and their Member Nominations in the Political Discourse of Rolandas Paksas, Conceptual Metaphors in the Discourse of Paksas; Oppositions and their Member Nominations in the Political Discourse of Artūras Paulauskas, Conceptual Metaphors in the Discourse of Paulauskas; Oppositions and their Member Nominations in the Political Discourse of Valdas Adamkus, Conceptual Metaphors in the Discourse of Adamkus. Conclusions, a List of References and Sources are presented at the end of the dissertation.

STRUCTURE AND CONTENTS

1.1. What is Discourse? Different concepts and definitions of discourse are discussed in this section. There are numerous definitions of discourse, therefore it is impossible to present one unanimous definition. For this reason, the fundamental definitions of discourse are introduced in this dissertation. According to the French semiotician and linguist Emile Benveniste (1979), “discourse is language in so far as it can be interpreted with reference to the speaker, to his or her spatio-temporal location, or to other such variables that serve to specify the localized context of utterance” (Benveniste, cited in Honderick 2005: 217).

According to the Merriam-Webster Dictionary, discourse is a multidimensional term which includes such definitions as “verbal interchange of ideas; formal and orderly and usually extended expression of thought on a subject; connected speech or writing; a linguistic unit (as a conversation or a story) larger than a sentence; a mode of organizing knowledge, ideas, or experience that is rooted in language and its concrete contexts (as history or institutions)” (<http://www.merriam-webster.com/dictionary/DISCOURSE>).

Discourse is a popular object of various branches of science, including literature theory, semiotics and philosophy. The French social philosopher Michel Foucault (1972) supposed that it is impossible to exist within the boundaries of discourse; Hall (1992) points out that when an individual orientates himself/herself in some particular type of discourse, he/she must acknowledge himself/herself as the discourse subject.

In today’s postmodern society, the definition of discourse introduced by Laclau and Mouffe (1985) is very significant. They claim that knowledge helps discourse to form the social world. Language is inconstant, and as a result, meaning is also inconstant.

Discourse analysis is very significant because it helps to analyse the non-explicated aims of the discourse subject. Because discourse provides an opportunity for him/her to manipulate the consciousness of the addressee, Lassan (1995) arrives at the conclusion, based on the ideas of Fillmore, that every scholar must answer two questions while investigating discourse: Why did the speaker say this particular thing and why did he/she say it in this particular way?

1.2. Political Discourse. “Discourse and politics can be related in essentially two ways: (a) at a socio-political level of description, political processes and structures are

constituted by situated events, interactions and discourses of political actors in political contexts, and (b) at a socio-cognitive level of description, shared political representations are related to individual representations of these discourses, interactions and contexts” (van Dijk 2002: 204–205).

Lassan (1995) approaches discourse as an ideologized phenomenon, which is based on binary oppositions where one member of the opposition is perceived as positive and legitimate and the other member as negative. The aim of political discourse is to consolidate the content of the positive member as the society’s value landmark, while denying that the content of the other member of the opposition could be feasible in social life.

According to Van Dijk, political discourse is a contextual concept which is defined by “who speaks to whom, as what, on what occasion and with what goals” (ibid 2002: 225) and having parallels with Lasswell’s statement that “politics is who gets what, when, and how” (which became the title of his 1936 book).

Van Dijk (2002) introduces a model of political discourse structures which supplements the notion of discourse. This model includes topics, schemata, local semantics, style and rhetoric.

Laclau and Mouffe’s conception of political discourse has become very popular in modern cognitive linguistics. These scholars (1985) state that their theory is based on political articulation and that they treat hegemony as the central category of political analysis. They define hegemony as the competition of discourses for a dominant interpretation of political form.

The semiotician Landowski compares political discourse with advertising because “these discourses are related by similar type of persuasion” (Landowski 2007: 155).

In conclusion, it is possible to state that political discourse influences the life of every cell of society. This phenomenon is inseparable from politics and politics is inseparable from ideology. As already mentioned, political social life may be regarded as the object of political discourse. The combination of these phenomena is society’s ideology. It is seen every day on TV, in newspapers and daily conversations, making it impossible to avoid. The subject of political discourse not only explicitly or implicitly presents his/her ideology (the social groups a person belongs to, and where that person formed as an individual and as a political subject), but also “advertises” his/her attitude

(because this subject wants to get votes from the electorate in order to stay in power or to change it).

1.3. Conflict Communication. The democratic system divides political power between a political majority and an opposition. Van Dijk (1995) suggests that from the ideological point of view there are *us versus them* dimensions, “in which speakers of one group will generally tend to present themselves or their own group in positive terms, and other groups in negative terms” (van Dijk 1995: 22). The political majority is the political leader himself/herself and his/her colleagues from the same political party who won the majority of votes from the electorate. The political majority has the aim to motivate their right to be in power and, for this reason, they legitimate their actions. The opposition, on the contrary, carries out power control by watching the majority and expressing declarative protests, if necessary. Such a situation conditions disapproval of power actions and leads to the emergence of reasons for conflict communication.

Littlejohn (1999) introduces the following explicit definition of a conflict, which is based on the investigations made by Charles Watkins (1974):

1. Conflict requires at least two parties capable of invoking sanctions on each other.
2. Conflicts arise due to the existence of mutually unobtainable objectives.
3. Each party in a conflict has four possible types of action alternatives: a) to obtain the mutually desired objective; b) to end the conflict; c) to invoke sanctions against the opponent; d) to communicate something to the opponent .
4. Parties in conflict may have different value or perceptual systems.
5. Each party has resources that may be increased or diminished by implementation of action alternatives.
6. Conflict terminates only when each party is satisfied that he or she has “won” or “lost,” or believes that the probable costs of continuing the conflict outweigh the probable costs of ending the conflict (Littlejohn 1999: 275).

The reasons for conflict communication may be related to the explanation of ideology. Lassan (1995) points out that ideological discourse expresses conflict with a different value system. In other words, ideological discourse presents a cognitive conflict taking part between the supporters of various political values, which may be expressed through value oppositions and then through conceptual metaphors. Text is a rhetorical development of metaphors. It is intended for both the opponent(s) and the public.

This approach coincides with Van Dijk’s conclusion that conflict discourse is ideological discourse which usually has “the social function of legitimating dominance or justifying concrete actions of power abuse by the elites” (van Dijk 1995: 23).

It is obvious that politicians often benefit from the application of competitive behaviour in discourse, because political competition is an inseparable part of democracy; in turn, politicians influence the consciousness of the electorate through conflict communication. Moreover, in the analysis of conflict communication of the political leaders of states, monologic discourses, rather than dialogic interactions among the subjects taking part in the conflict, are the norm. Features of conflict appear during the process of monologic discourse development. Therefore, *a priori* looks that criticism of the opponent, requirements to change the situation, attribution of some aims to the opponents is a customary discursive practice in the situation, where one side is dissatisfied with another.

It is also important to point out that the conflict communication expressed through the discourse of the President or the Prime Minister has its own peculiarities, as it is not finally clear if the political ideologies of the countries taking part in the conflict coincide or not. The features of this communication depend on the political functions of the political leaders and on the political situation in the country.

1.4. Importance of Ideology. Ideology is one of the least definite concepts, having acquired numerous definitions during its long term of existence, starting from the theory of Karl Marx where it is called “false consciousness.” The conception of ideology has long been related to the social practices of totalitarian regimes, where on the basis of verbally expressed orders, opposed by the orders of differently organized societies, the actions of all state institutions are regulated.

According to Van Dijk (1995), ideologies are essential for the formation of social cognition. “In this respect, ideologies are *both cognitive and social*” (van Dijk 1995: 18). Ideology is discussed in this dissertation because, on the one hand, it is asserted as a subconscious resistance of political actors (agents) against some phenomena while, on the other hand, it serves as the right to the power legitimization of some individuals and as the basis for opposition (protest) from the side of the others.

“Ideologies are the basis of our social judgements, and ideologically controlled propositions often are opinion statements” (van Dijk 1995: 143). This statement can be applied to the investigation of those linguistic means typical of conflict communication in the discourse of the political leaders of Great Britain and Lithuania, because each statement may be treated as based on ideology, both social and cognitive. Political

identification takes place through the division into “insiders” and “outsiders,” which is based on affinities or differences of ideology.

It is possible to draw the conclusion that discourse cannot exist without ideology and vice versa, ideology cannot exist without discourse. They are closely interrelated. Thus, if political discourse is being researched, it is naturally impossible to do without an analysis of the ideological attitudes of the political subjects. According to Laclau and Mouffe (1996), conflict communication in political discourse exists as a “battle of discourses.” The reasons for such communication may stem from ideological disagreements between the representatives of different political parties, as well as from non-ideological disagreements (if a political doctrine may be treated as ideology) such as the fight for survival in power (in this case, legitimization and justification of power actions are expressed in discourse) and, contrarily, the fight to achieve power (in this case, some space for the indictment of power for non-legitimized actions, or for resistance to its actions, should appear in discourse). In any case, political identification takes place via the opposition “we” and “they.” Furthermore, this identification should be based on a particular ideological platform. An analysis of the linguistic characteristics of discourse – rhetoric and stylistics – allows the audience to perceive the apparent ideological attitudes of the opponents – their “world-view,” i.e., knowledge, values, and schemes of reality interpretation. Moreover, rhetoric is closely related with the cognitive attitude(s) of the subject. Synchronic and diachronic comparative analyses of the discourses of different political powers demonstrate that differences of strict linguistic form take place in a particular stage of the ideological conception of a social life and, moreover, that changes take place in the ideologies of some communities. As already discussed, according to the theory of Laclau and Mouffe, political reality is designed by discourse. The extra-linguistic reality exists, but discourse indicates how it should be treated.

1.5. Language in Political Discourse. Chudinov (2006) introduces political linguistics as a science which formed in the 2nd half of the twentieth century. He presents George Orwell and Victor Klemperer as the predecessors of this trend. Chudinov points out that the concepts of *doublethink* and *newspeak*, introduced in Orwell’s novel *1984*, and fascist communication, described in Klemperer’s book *LTI: Lingva tercia imperii*, lay the foundations for political linguistics.

“The language of politics is not a neutral medium that conveys ideas independently formed; it is an institutionalized structure of meanings that channels political thought and action in certain directions” (Connolly 1993: 1). The definition of political language conveys the idea that politicians use particular words or utterances not only to express their ideas and opinions but also to achieve some specific intentions and goals.

According to Chudinov (2001), it is impossible to investigate political language as an autonomous phenomenon because it is too closely related to the political and economic situations of a particular country. Moreover, “political language is perceived as a specific subsystem of the national language, which is designed for political communication” (Чудинов 2001: 2). This scholar associates political communication with propaganda, its emotive influence on society, and the intentions of politicians. Indeed, many scholars equate the terms of political language with political discourse in their works.

Sheigal asserts that the main function of political language is the “fight for power” (Шейгал 2000: 35). To this author, political language reflects the political reality and changes in accordance with it. For the analysis of political language, Sheigal (2000) introduces the term “political narrative,” which he defines as the whole of various discourse genres existing together with a particular political event.

According to Algis Krupavičius (1999), political information is the basis of political communication, a tool which helps to define political goals, to make decisions and to evaluate if the politics is successful or not. He supposes that political information is especially important in a democratic system because it forms society’s attitude towards particular politicians, political parties and ideologies. It is important to mention that the person who is able to create and circulate texts has the possibility to influence social opinion. This dissertation analyses the political discourse of two democratic countries, and it is therefore possible to conclude that the societies in these countries may be influenced by power and opposition, as freedom of speech is a key indicator of democracy.

From the aspect of political language, influence on an addressee is very closely related to the peculiarities of the meanings of words chosen by the politicians. Blakar, in the book *Language as Means of Social Power. Language and Modeling of Social*

Interaction (1987), introduces the following meanings: referential, emotive and associative. Referential meaning is aimed at the addressee's consciousness; emotive is intended to evoke particular emotions; and associative meanings relate to the subconscious.

According to Lassan (1995), all the linguistic means of political texts are rhetorical means, performing the function of influencing the consciousness of the addressee. Different ideologies use different linguistic means, appealing to the emotive field of the addressee's psychology, his/her subconscious, or rational conscious structures.

It should be emphasized that it is necessary to analyse the elements of discourse as a complex communicative act; to investigate the content of the text, its rhetorical means, its social context, any data regarding the participants of the communication, and the process of text perception in order to investigate political language and the aims of political leaders. This dissertation makes use of the concept of **domain**. The term domain can be defined as a broad field of meaning, including all the participants, their actions and circumstances, whose verbalization has common semantic features. This can be expressed directly or implicated. Moreover, in this dissertation, domains are organized on the basis of the *WE-THEY* opposition. The term domain also includes narrower **meaning fields**, namely, specific concepts. Moreover, the domain is structured through **conceptual metaphors**.

The fifth section on political language includes two sub-sections: **usage of nominations** and **conceptual metaphors**. Sub-section **1.5.1. Usage of Nominations** discusses the selection of nominations in conflict communication. In conflict communication, the choice of nominations – the adjectives, nouns, verbs and phrases which are attributed by political leaders to their opponents – is determined by the aim to negatively affect the attitude of society towards them, their ideology and behaviour. Certain nominations are used in order to form stereotypes about political and personal opponents which are beneficial to those in power, to win their fight for power and to achieve their personal aims. Nominations are also used to form a more positive image of the political leader and his/her colleagues.

According to Bolinger (1987), the choice of nominations is essential in order to create the intended picture of the world; thus, particular nominations are used for particular reasons in propaganda to manipulate the consciousness of the addressees.

In the article “Ideological Discourse Analysis” (1995), Van Dijk presents a range of descriptions which are significant for creating nominations. This system includes: self-identity descriptions, activity descriptions, goal descriptions, norm and value descriptions, position and relation descriptions, and resource descriptions. Van Dijk does not use the term *nomination* in his investigations, but he draws a parallel between *we* and *they*. *We* could be regarded as political leaders and those in power; *they* as their opponents. In this investigation the term of nomination will be applied to Van Dijk’s “*we–they*” model, which will also be called research into the nominations of political discourse.

The selection of nominations is closely related not only to political identification, but also to the identity of the person. Self-identity descriptions answer the questions, “who are We, where do We come from, what are Our properties, what is Our history, how are We different from Others, what are We proud of” and also provide boundary statements with respect to Others: “Who will be admitted, what are the criteria of admission, who may immigrate, etc.” (Van Dijk 1995: 147). The author points out that usually these descriptions are positive. Moreover this scholar (1995) proposes that nominations are usually formed on the basis that *we* are positive and *they* are negative.

Furthermore Van Dijk (1995) presents a system of discursive structures and strategies which are used to produce nominations of the opposition – of the *others*. These strategies include: negative lexicalization, hyperbole, compassion move, apparent altruism move, apparent honesty move, negative comparison, generalization, concretization, alliteration, warning, norm and value violation and presupposition.

The choice of nominations is very important in political discourse, especially in conflict communication, because they form the stereotypes which are intended to change the addressees’ point of view or to form desirable attitudes. According to Lassan (1995), speakers who use nominations activate the emotive and associative aspects of the word. This helps to form a negative attitude towards the opponent. She also points out that the nominations used by politicians depend on their political ideology.

1.5.2. Conceptual Metaphors. This sub-section presents and examines conceptual metaphors and the identification of metaphorical expressions in political texts. The majority of metaphorical expressions forms a particular system, which can be explained through their relations to conceptual metaphors –cognitive structures, existing in the sub-conscious, that determine the interpretation of the world and unfold through linguistic metaphors.

The idea of conceptual metaphors was first introduced and investigated by George Lakoff and Mark Johnson in their work *Metaphors We Live By* (1980). These scholars point out that “the concepts that govern our thought are not just matters of the intellect. They also govern our everyday functioning, down to the most mundane details. Our concepts structure what we perceive, how we get around in the world, and how we relate to other people” (Lakoff, Johnson 1980: 103). According to these scholars, our conceptual system is metaphoric and based on linguistic data.

Lassan (1995) assumes that the generation of an ideological text has three levels: binary oppositions, conceptual metaphors and expanding these oppositions as well as metaphors. In her opinion, conceptual metaphors exist in the basis of discourse ideology and provide the foundation for its development.

According to Chudinov (2001), every person conceptualizes himself/herself and the world. The basis for metaphors are concepts which have been formed in the consciousness. “These concepts include a person’s perception of the features of a person himself/herself and the characteristics of the surrounding world” (ЧУДИНОВ 2001: 29). This scholar points out that metaphorical models are very significant in political discourse analysis because they reflect national, social, and personal consciousness, as well as the evaluation and conceptualization of various fragments of reality with the help of scenarios, frames and slots.

The identification of conceptual metaphors is beneficial in political discourse analysis because conceptual metaphors are short formulas expressing the world-view of a political text subject in brief, or presenting the world-view model that he/she wants to insert into the consciousness of the addressees. Different interpretations of the same event are determined by different conceptual metaphors which condition the whole world-view system (ideology) – the whole value system. Moreover, conceptual

metaphors include personal experience and “define our linguistic and non-linguistic behaviour” (Lassan 1995: 45).

In political texts, metaphors are usually used deliberately, in order to achieve a particular rhetorical effect. Metaphors are used as a method of indirect communication which helps politicians to achieve their aims.

In this dissertation, linguistic metaphors of political discourse which have features of conflict communication are being analysed in order to reveal:

1. how the speaker conceptualizes the world or how he/she wants to make listeners conceptualize some particular fragment of reality through the system of used metaphors;
2. the rhetorical effects of the metaphor and to show how its usage helps to create a particular, intended image.

1.6. Review of Political History and the Political Situation in Great Britain, 1998–2008. Great Britain is a parliamentary monarchy. This means that there exist two political powers: the Queen, who plays formal and representative roles, and the Parliament, which has legislative and governing rights. According to Birch (1993), the United Kingdom is the only state that does not have a Constitution. There are a lot of statutes, determining powers of particular institutions, and Birch also presents the following examples: “Thus, the powers of the monarchy are limited by the Bill of Rights of 1689 and the Act of Settlement of 1701; the powers of the House of Lords are defined by the Parliament Acts of 1911 and 1949; and the modern electoral system is regulated by the Representation of the People Acts of 1948 and 1949” (Birch 1993: 23). This scholar (1993) explains that the Parliament holds the most power in the British governmental system. It directly controls legislation, and indirectly, the actions of the executive and the central administration. Moreover, all the ministers report to the Parliament on their actions and the actions of the departments under their leadership. Birch (1993) points out that the main function of the Parliament is to control the government. The official Internet site of the British Parliament (www.parliament.uk) provides the information that the Prime Minister is the head of the government, who is also the leader of the party which received the majority of votes during the election. After the election, the Queen invites this person to form the government. Furthermore, the Prime Minister is a Member of Parliament. His/her authority includes the

appointment of judges and the head of the church of England. According to Birch (1993), the Prime Minister advises the Queen, distributes positions in the Cabinet, is the head of the Cabinet, solves the disputes that emerge there, leads the discussions on politics and tries to convince the members of the Cabinet to support his/her own attitude towards political strategy.

Birch in his book *The British System of Government* (1993) writes that two major parties have dominated in the British party system for more than a century- the Labour Party and the Conservative Party.

The Conservative Party is the oldest and the most successful party in the world (*The Concise Oxford Dictionary of Politics*, 2003). *Britannica Concise Encyclopedia* (2006) presents the main principles of this party as “promotion of private property and enterprise, maintenance of a strong military and foreign policy, and preservation of traditional cultural values and institutions.”

The Labour Party has always been the Conservative Party’s opponent and competitor. “Its strategy from its formation was electoral, eschewing direct action as a route to political power. Its structure formally placed a high premium on internal party democracy...” (*The Concise Oxford Dictionary of Politics*, 2003). According to the compilers of this dictionary, the Labour Party helped trade unions to represent themselves politically, so the trade unions have thus been this party’s funders. Therefore, the party bases its ideology on democratic socialism. In 1994 the leader of the Labour Party renamed it New Labour and started a new era of this party, which remained in power until 2010.

The official site of the Labour Party introduces it as the party which has revolutionised the lives of the British people. “The values Labour stands for today are those which have guided it throughout its existence: social justice; strong community and strong values; reward for hard work; decency; rights matched by responsibilities” (<http://www.labour.org.uk>).

This research focuses on the period of 1998–2008, which presents the era of the Labour government’s prosperity and depicts two Prime Ministers, Tony Blair and Gordon Brown. The research data are the speeches and interviews of the mentioned political leaders, and reveal their point of view toward their opponents, the Conservatives. Different ideologies, values and attitudes cause conflict communication

between the Prime Ministers, representing the leading party, and the members of the other, competing party.

1.7. Review of Political History and the Political Situation in Lithuania, 1998–2008. According to the Constitution of the Republic of Lithuania (<http://www3.lrs.lt/>), the state of Lithuania is an independent democratic republic which is governed by a Parliament, a President, the Government and the Supreme Court.

It is recorded in the 6th paragraph of the Constitution that “the President of the Republic is the head of the State. He represents the Republic of Lithuania and performs everything that is charged by the Constitution and legislation” (<http://www3.lrs.lt/>). The President’s term lasts 5 years. The same person can be elected President for no more than two consecutive terms. The 7th paragraph introduces the Government of Lithuania and states that it consists of the Prime Minister and ministers. The Prime Minister, like all the ministers, is appointed and dismissed by the President. The Government is responsible for the security and peace of the State; it executes legislation, the resolutions of the Parliament and the decrees of the President; it coordinates the performance of the Department of ministries and other governmental institutions; it arranges State budget projects and executes them; and it prepares and presents legislation projects to the Parliament. It is also responsible for diplomatic relations with foreign countries. Article No 102 of the 8th paragraph of the Constitution defines the functions of one more governing institution, the Constitutional Court. “The Constitutional Court determines if statutes and other Parliamentary acts do not contradict the Constitution, whereas acts of the President of the Republic and Government do not contradict the Constitution or legislation. The status of the Constitutional Court and order of performance of its authority are defined by the statute of the Constitutional Court of the Republic of Lithuania” (<http://www3.lrs.lt/>). This paragraph may also be considered as the reason for the potential conflict as it is related with disagreements.

The period of 1998–2008 in Lithuania was more politically intense than in Great Britain. Four presidential elections took place during that period. The President Valdas Adamkus was elected twice. Firstly, he succeeded in 1998 and governed the Republic of Lithuania till 2003. During the period of his first term, it was possible to observe an open conflict which took place between Adamkus and the Prime Minister Vagnorius, which was settled by dismissing Vagnorius from the Prime Minister’s position. In 2004

Lithuanian citizens elected Adamkus again. Later he was reelected for another 5 year term of office.

The short period which lasted from February 26, 2003 to July 12, 2004 was marked by two Presidents: Rolandas Paksas and Artūras Paulauskas. In February of 2003, the Lithuanians expressed their trust in the new candidate Paksas and elected him to the President's post.

Paksas was replaced by the interim President Paulauskas on April 06, 2004, who governed the Republic until the new presidential election and relinquished this post to President Adamkus on July 12, 2004.

2. Conflict Communication Discourse of the Political Leaders of Great Britain. This part presents the fact that the British political period of 1998–2008 is marked by two significant politicians – Tony Blair and Gordon Brown – who were the Prime Ministers of the United Kingdom. These politicians are the members of the Labour Party therefore it is possible to presume that the conflict of the British political leaders, aimed at the opponents, may have an ideological nature.

2.1. Oppositions and their Member Nominations in the political Discourse of Tony Blair. It is possible to state that there are two main political subjects – **the Labour Party** and **the Conservatives** – in Blair's political discourse. All positive features are attributed to the Labour Party, whereas the Conservative Party, their political opponents, are defined as a negative power with an outdated, rigid ideology that performs detrimental actions.

The most frequently used domain in Blair's political discourse is *change*. This domain includes the following antonymic meaning fields: *change–against change, change–stuck in the middle/backwards, future–past, reformers–anti-reformers, pro-globalists–non-globalists, democracy–anti-democracy, equality–inequality, non-discriminators–discriminators, non-racists– racists, etc.*

The following sentence perfectly illustrates the *change* domain:

Today at the frontier of the new Millennium I set out for you how, as a nation, we renew British strength and confidence for the 21st century; and how, as a Party reborn, we make it a century of progressive politics after one dominated by Conservatives. (1999)

Blair's political discourse reveals one more large domain of *benefit*, which is present in his and his party's conflict communication. This domain once again implies the idea that the British made the right choice by electing the Labour Party, because everything the members of this party do is beneficial to society and the country, while everything performed by the Conservatives does more harm than good. The *benefit* domain includes the following opposite meaning fields: *rescuers–wreckers*, *nation's unifiers–nation's splitters*, *new beneficial politics–political shortsightedness*, *choice/opportunities–no choice/no opportunities*. It also includes meaning fields intended to depict only the Labour Party: *children safety*, *hope*, *optimism* and *success*.

The following words of the Prime Minister regarding a totally different cultural situation in Great Britain during the periods of the Conservative and the Labour governing illustrate the *benefit* domain:

Imagine what the world would have been like if we had continued with the funding regime and the policies that we inherited. Many of the country's finest regional theatres would have closed or would exist as shadows of themselves, on a diet of light drama. Many orchestras would have gone to the wall. There would be no new programmes for art education. Museums, far from being full, would have gradually diminished in importance as charging reduced the audience to the middle class. I'm not sure there would be a British film industry, or at least not one nearly so healthy, or the same huge success at the National Theatre. Instead Government funding has doubled since 1997 and is now done on a more stable 3-year basis. Free admission has meant that there are 42 million visits each year to museums and galleries. London has become the creative capital of the world. (2007)

In the presented domains negative nominations are attributed to the opponents, the Conservatives. These nominations are contrasted with positive nominations attributed to the Labour Party and its leaders. Blair directly indicates actions that have already been performed or are going to be performed in conflict communication with his opponents, the Conservatives, and may be treated as an active action subject in this communication.

2.2. Conceptual Metaphors in Blair's Discourse. The conceptual metaphors POLITICS IS WAR, POLITICS IS A JOURNEY and THE STATE IS A BUILDING prevail in Blair's political discourse. These conceptual metaphors are generally typical of political discourse.

In Blair's political discourse POLITICS IS WAR conceptual metaphor may be analysed in a *war* frame. It is obvious that this metaphor is generally expressed through the opposition *WE-THEY*, where *WE*, the Labour Party, fight against *THEM*, the Conservatives, and *WE* always win this fight:

Today we stand here, more confident than at any time during our 100 years, more confident because we are winning the battle of ideas; we are putting our values into practice [...]. (1999)

The *fight* concept is not only employed in order to show that the Conservatives are enemies, but it is also used to emphasize all the positive and beneficial changes that have been initiated by the Labour Party:

There they are: ten pointers to what a third term Labour Government would do for Britain's hard-working families. Don't tell me that's not worth fighting for. (2005)

The linguistic metaphors determined by the conceptual metaphor POLITICS IS A JOURNEY reveal the idea that the path of Labour leads forward, towards changes and progress, while the Conservatives either put obstacles in the path or, worse, attempting to change its direction, to turn it back:

This is our challenge. To stride forward where we have always previously stumble. (2003)

So Mr Howard's policies aren't going anywhere (2005).

Conceptual metaphor THE STATE IS A BUILDING expressed through linguistic metaphors conveys the idea that the members of the Labour Party have laid and strengthened the foundations of the state while the Conservatives did nothing:

We laid foundations. (2003)

David Cameron's Tories?[...] They haven't even laid the foundation stone. (2006)

As it has already been mentioned all domains are organized on the basis of *WE-THEY* opposition. In Blair's political discourse, this opposition is expressed through

linguistic realization of conceptual metaphors. Here *WE* stand for the Labour Party whereas *THEY* stand for the Conservative Party.

2.3. Oppositions and their Member Nominations in the Political Discourse of Gordon Brown. Brown's conflict communication discourse, similarly to Blair's discourse, touches on two main political subjects – the Labour Party and the Conservatives. The denominations of these subjects are ideological in nature. The Prime Minister, on the base of the *WE–THEY/OTHERS* model, attributes only positive features to the Labour Party and only negative ones to the Conservatives. Domains of *change*, *benefit* and *power* are present in Brown's political discourse. They include meaning fields related to the welfare of society and its citizens, as in his predecessor's discourse. The positive meaning fields *progress*, *reforms*, *opportunities*, *future*, *equality*, *democracy*, *openness*, *support*, *justice*, *strength*, etc, are associated with the Labour Party. These meaning fields are contrasted with the negative ones related to the Conservatives: *stuck-in-the-middle*, *self-interest*, *past*, *inequality*, *unreliability*, *distance*, *damage*, *weakness*, etc.

Brown's rhetoric is not as mordant as Blair's. He avoids direct accusations and in his conflict communication prefers to characterize his opponents with the help of implication. The analysis of Brown's speeches suggests the conclusion that the opponents, the Conservatives, do not have the abilities necessary to govern the country. This may be envisaged in the following extract:

It is because I believe that the big challenges we face as a country – security, global competition, climate change, rising aspirations, the desire for stronger, safer, more sustainable communities – can no longer be solved by the old politics. [...] And I believe I am not alone in thinking normal politics, this old tired sloganising politics of the past, should not resume in the old ways this autumn. [...] But I believe that the evidence shows that the depths of our new concerns cannot be met by the shallowness of an old-style politics. [...] And the breadth of the new challenges cannot be met by the narrowness of the old tired political discourse. (2007)

Moreover, in his discourse, particular actions are not indicated and the mental verb *believe* prevails. This enables the target audience to perceive this politician as a rather unenergetic politician, more a mental than an action subject. Finally, the research

supports the hypothesis that the conflict communication that exists in the political life of Great Britain is ideological in nature.

2.4. Conceptual Metaphors in Brown's Discourse. The conceptual metaphors POLITICS IS WAR, POLITICS IS A JOURNEY and THE STATE IS A BUILDING prevail in Brown's political discourse. These conceptual metaphors are generally typical of political discourse.

In Brown's political discourse, the implied *WE-THEY* opposition is actualized through metaphors. Through the metaphor POLITICS IS WAR, Brown presents himself and the Labour Party as fighters for the wealth of the state and its citizens, while the opponents are implicitly presented as doing nothing for the improvement of the situation, e.g.:

Sometimes people say I am too serious and I fight too hard and maybe that's true. But these experiences taught me what families all across Britain know: that things don't always come easy and there are things worth fighting for. (2007)

THE STATE IS A BUILDING conceptual metaphor determines linguistic metaphor expressing foundations of the state as the Labour merit and this implies that the Conservatives did not contribute to the building of the foundation:

I want our children and their children to say that in the first decades of the 21st century there lived a generation that built a Britain, where the talent you had mattered more than the title you held. (2008)

The conceptual metaphor POLITICS IS A JOURNEY helps Brown to use linguistic metaphors having both positive and negative evaluations. This metaphor points the way towards all the changes and reforms introduced by the Labour Party which are going to transform Great Britain into a wealthier and more prosperous state and bring much benefit to its citizens while the opponents are implicitly blamed for not choosing such a way:

We have already taken the unprecedented step of publishing the legislative programme in draft and inviting comments and views. (2007)

Now we have to move to the next stage of the Opportunity Revolution [...]. Now we must move to the next stage of the Opportunity Revolution [...]. (2007)

Conceptual metaphors, which are the basis for text creation through linguistic metaphors, allow the features of a good leader to be attributed to Brown's personality. His opponents are implicitly granted bad characteristics.

3. Conflict Communication Discourse of the Political Leaders of Lithuania.

The Lithuanian political period of 1998–2008 was marked by three significant personalities – Valdas Adamkus, Rolandas Paksas and Artūras Paulauskas (the interim President) who were the Presidents of the Republic of Lithuania. This part focuses on the assumption that ideological conflict is impossible in Lithuania because the President officially does not belong to any party. The Parliament may have a different political attitude than the President had before his election to that position.

3.1. Oppositions and their Member Nominations in the Political Discourse of Rolandas Paksas. Rolandas Paksas remained in the President's position for slightly more than one year, during which time the Constitutional Court initiated three indictments related to his breaches of the Constitution. The Parliament supported the indictments and carried out the impeachment process. In this situation it is possible to treat the Constitutional Court and the Parliament as the President's opponents, while Paksas is a defendant protecting himself from accusations.

In his conflict communication during the impeachment, Paksas employed two strategies – the **integration** of the addressee (i.e., himself) and the **segregation** of the opponents. These strategies are represented through the already presented dichotomy *I–THEY*. This model discloses an antithesis, *I*, which is identified with the citizens of Lithuania and claims to be the **defender of national interests**, and *THEY*, who are **fictional supporters** of national interests and democracy.

In the discourse of Paksas the major domain *benefit* includes the following meaning fields: *welfare–detriment*, *equality–inequality*, *honesty/justice–dishonesty/injustice*. It also includes meaning fields attributed only to the opponents: *self-interest*, *indiscretion*, *bias* and *disrespect*. Furthermore *unity* and *innocence* are associated with the President Paksas.

The following examples illustrate the *benefit* domain:

Dabar Jūs priimsite sprendimą. Kad ir koks jis būtų, priimsiu jį garbingai, kaip žmogus, kuriam rūpi ir visada rūpės valstybės, Tautos, demokratijos, teisingumo ateitis. (2004) (*Now You are going to decide. Despite*

your decision, I am going to accept it with honour, as a person who cares and will always care about the future of the state, Nation, democracy, justice.)

Norėčiau pridurti, kad galvojant valstybės požiūriu, privačios bendrovės akcininkų turtiniai santykiai labai menkas tyrimo objektas palyginti, pavyzdžiui, su milžinišką žalą Lietuvos žmonėms atnešusiu „Mažeikių naftos“ ar kitų bendrovių privatizavimu. (2004) (I would like to add that from the point of view of the state, wealth interests of the shareholders of a private enterprise are a very tenuous investigation object in comparison, for example, with the privatization of „Mažeikių nafta“ or other companies which was hugely detrimental for the people of Lithuania.)

It is possible to conclude that conflict communication takes place in two situations:

1. In an open public conflict situation involving major agents – the President, the Parliament and the State Security Department. In this case, direct linguistic features of conflict may be observed in Paksas's discourse.
2. In the situation without public conflict. This communication is inevitable in electoral situations, which demonstrate a conflict of programmes, regulations and/or promises. Conflict with his predecessors may be observed in this President's inaugural speech. This conflict is implied through the concepts of *selfish values* and *limited opportunities* that he attributes to the previous governments.

3.2. Conceptual Metaphors in the Discourse of Paksas. The conceptual metaphors THE STATE IS A BUILDING, POLITICS IS A JOURNEY, THE STATE BUILDING IS NOT CLEAN, LITHUANIAN POLITICS IS A SICK PERSON and POLITICS IS WAR prevail in Paksas's political discourse. These conceptual metaphors are generally typical of political discourse.

In Paksas's political discourse, the *I-THEY* opposition is actualized through metaphors. The prevailing metaphor POLITICS IS WAR is expressed through the following linguistic metaphors: *fight/attack*, *enemies*. The dominant linguistic metaphor *fight/attack* enables this President to present himself as a victim:

Kad ir kasdien kartočiau, jog nesu saistomas jokių kitų įsipareigojimų, išskyrus Prezidento priesaiką Lietuvai ir jos žmonėms, vis tiek būčiau kaltinamas, nes kaltintojų tikslas – ne išsiaiškinti tiesą, bet palaužti mane morališkai ir sunaikinti politiškai. (2003)

(Even if I repeated every day that I do not have any other responsibilities than the Presidential oath to Lithuania and its people, nevertheless I would be blamed

because the aim of the accusers is to break me morally and to destroy me politically but not to find out the truth).

Another conceptual metaphor which can be reconstructed in Paksas's speeches is LITHUANIAN POLITICS IS A SICK PERSON. The accusation of the opponents is actualized through this metaphor. Clinical symptoms of the legal and political systems are used to present a negative evaluation of the opposition's performance:

Paminėjau tik keletą labai pavojingų teisinės ir politinės sistemos negalavimo simptomų, tačiau ir jų užtenka, kad įstengtume suvokti, kur slypi tikrosios grėsmės valstybei ir demokratijai. (2004)

(I have mentioned only several very dangerous clinical symptoms of the legal and political systems but they are enough to be able to perceive where the real threats for the state and democracy lie.)

THE STATE IS A BUILDING metaphor conveys the idea that the state may be built as a result of group effort (joining forces) as well as destroyed. It is possible to conclude that the guilty side is the destroying side, e.g.:

Ar politiniais sprendimais lemdami teisinius procesus, politiniams tikslams naudodami slaptąsias tarnybas negriauname valstybės savo rankomis? (2004)

(Don't we destroy the state with our hands when we use secret services for political aims, when we determine legal processes by political decisions?)

In order to add more negative features to the image of his opponents, the President Rolandas Paksas purposely uses the words *tvarkytis* and *apsivalyti* (*to clean, to brush*) on the basis of which an entailment of THE STATE IS A BUILDING metaphor, THE STATE BUILDING IS NOT CLEAN, may be observed:

Mano, kaip Prezidento, užduotis yra ta, kad valstybė kuo greičiau apsivalytų. (2003)

(My task as President is to put the state in order as soon as possible.)

Conceptual metaphor, POLITICS IS A JOURNEY enables Paksas to describe his own actions positively and the actions of his opponents negatively:

Tikiu, kad iš šios situacijos išeisime sustiprėję. (2004)

(I believe that we will come out of this situation becoming stronger.)

Šiandien Seimas ižengė į galutinę Prezidento apkaltos proceso stadiją. (2004)

(Today the Parliament has entered the final stage of the President's impeachment stage.)

The conceptual metaphors which provide a basis for text creation through linguistic metaphors allow the features of a victim to be attributed to Paksas. His opponents are granted the characteristics of attackers, people who are destroying the state, obstacles in the way of democracy who confuse ideological enemies with enemies of war.

3.3. Oppositions and their Member Nominations in the Political Discourse of Artūras Paulauskas. This politician became the acting President after the suspension of Paksas. At that moment the conflict between the former President (Paksas) and his opponents was still being widely discussed and analysed. As a result, Paulauskas treats Paksas as his opponent and aims all of his conflict communication at the predecessor and his actions. This politician's conflict communication is based on the binary *WE–THEY* model, where *WE* stands for the interim President and his supporters while *THEY* stands for the suspended President and his colleagues.

In the political discourse of Paulauskas the concept of **state's welfare** prevails. Here the *benefit* is expressed through the words of this politician whereas *detriment* is presented as the result of Paksas's performance:

Todėl noriu kalbėti paprasta ir aiškia kalba: žmonės, netikėkite pigiais pažadais greitai ir be pastangų pakeisti jūsų gyvenimą ir sukurti gerovę. Taip nebūna. Pasaulio, o ir Lietuvos istorija rodo, kad kuo garsiau kas nors žada sukurti rojų žemėje, tuo greičiau jo vedami žmonės atsiduria aklavietėje. Dažniausiai – palikti savo vedlio likimo valiai. (2004)

(Therefore I want to talk in plain and clear language: people, do not believe in cheap promises to change your life and to create welfare quickly and effortless. This never happens. History of the world, as well as of Lithuania shows that the louder are the promises to create the paradise on the earth, the sooner people lead by that person reach an impasse. Generally, these people are left by their leader to their fate.)

Tad priesaika, buvo netikra. Pasirodo, netikra buvo ir pagarba savo šalies Konstitucijai. [...]. (2004)
(Therefore the oath was untrue. It appears that the respect for the Constitution of their country was also untrue [...].)

The interim President, with the help of the meanings connoted by *I/WE*, associates himself with the following characteristics: *I* am resolute, *I* want to save the state from its mistakes, *I* care about the international image of the Republic of Lithuania. At the same time, *HE/THEY* lie, give unsupported promises, and are credulous people who easily lose their memories of negative events.

3.4. Conceptual Metaphors in the Discourse of Paulauskas. The conceptual metaphors *POLITICS IS A JOURNEY* and *POLITICS IS WAR* prevail in Paulauskas's political discourse. These conceptual metaphors are generally typical of political discourse.

The majority of these conceptual metaphors are actualized through the opposition *I-HE/THEY*, where the main opponent is *HE*, the suspended President, and *THEY* are his supporters. In this case, the conflict is more interpersonal than ideological. Therefore, in the *POLITICS IS WAR* metaphor, Paulauskas introduces himself and his supporters as a positive side, while Paksas is presented as the representative of the negative side:

Tačiau šiandien savo laisvę vėl turime ginti. Ne nuo priešų tankų. Nuo klastos, nuo savo abejingumo, nuo varge esančių žmonių mulkinimo, nuo pigaus manipuliavimo jų vargais. (2004)
(However, today we have to defend our freedom again. To defend it not from the tanks of enemies. To defend it from treachery, from our indifference, from the fooling of the poor, from cheap manipulation of their troubles.)

POLITICS IS A JOURNEY enables the target audience to hypothesize that movement forward along the political way is associated with the governing of Paulauskas and all former Presidents except for Paksas, and is perceived as especially positive. The opponent Paksas, meanwhile, is described as having got lost along the way:

Tikiu Lietuvą, kuri per keturiolika metų klysdama ir taisydama savo klaidas, vis dėlto eina pirmyn. (2004)
(I believe in Lithuania that has still been moving forward for fourteen years although it makes mistakes and corrects them.)

It should be mentioned that Paulauskas's speeches make use of more special rhetorical means than those of Paksas. These devices include the rhythm of language

through homogeneous parts of the sentence and the usage of parcel structures. In such a way, the speeches of Paulauskas are meant to affect both the structures of the addressee's consciousness and the psychic structures of the subconscious in order to encourage the addressees of the speeches to accept the attitude of the speaker.

Paulauskas presents himself as the successor of Lithuanian historical traditions. He also presents his opponent as the violator of such traditions. Moreover this politician does not only involve himself into the linguistic conflict with Paksas but he also forms the intended image which could be related to the forthcoming Presidential elections.

3.5. Oppositions and their Member Nominations in the Political Discourse of Valdas Adamkus. Like all the political leaders that have been analysed so far, Adamkus employs the *WE–THEY* model where the first nomination stands for him and his actions while the second stands for his opponents. After investigation of the research material, which is mostly annual reports of Adamkus, it is possible to state that this President perceives the Parliament, the Government and most of the functionaries as opponents. Moreover, the head of state, with the help of the already indicated *WE–THEY* model expressed in the annual reports, not only carries out conflict communication with the introduced opponents, but he also indicates defects in their performance and actions that should be taken to improve it. Furthermore, it is necessary to point out that the political discourse of Adamkus differs greatly from the political discourse of other Lithuanian Presidents analysed in this dissertation, because there is no open conflict in his discourse. Only the President himself feels the conflict and can express it. Adamkus expresses his own dissatisfaction and gives the impression that a conflict exists between his actions and plans and those of the state institutions. Therefore, in this part of the analysis two new terms will be introduced – Adamkus will be denominated as the protagonist, while the people and institutions opposing him will be denominated as the antagonists.

Three large domains – *benefit*, *change* and *political moral values* – prevail in the President's political discourse. These domains include numerous meaning fields which are intended to create a positive and beneficial image of the President. At the same time, they are also used to present a detrimental and unattractive image of his antagonists, e.g.:

Nesileisiu įtraukiamas į tuščias diskusijas, nepalaikysiu populistinių kaltinimų ir reikalausiu atsakomybės visa Prezidento galia, kurią man suteikia Konstitucija.
(2007)

(I will keep myself away from vain discussions, I will not support populist accusations and I will demand the responsibility with the entire Presidential power granted by the Constitution.)

The President introduces himself as an initiator and supporter of changes, an example of *moral values* in politics. His antagonists are presented as *inhibitors of changes* who *lack moral values* and *cause detriment* to the state.

It is also possible to state that Adamkus's conflict communication is unidirectional; his discourse contains numerous features of conflict communication, but this conflict is not a verbally expressed conflict in which both sides have the opportunity to express their grievances.

Moreover, the President can be seen as helpless, because his discourse has an advisory nature, e.g.: *I would like to emphasize, I would like to remind, I think, I suggest, I would like (noriu pabrėžti, noriu priminti, manau, siūlau, norėčiau)*. It is evident that in the cases where positive results are achieved in politics and national affairs, Adamkus identifies himself with Lithuania – including his antagonists. On the other hand, when a negative situation or negative results emerge, the President disassociates himself from the Parliament, the Government and the social institutions:

Mūsų valdžia vis dar pernelyg abejinga asmens teisių ir laisvių varžymui, kasdieniam biurokratiniam žmogaus žeminimui. (2000)
(Our government is still too indifferent to the violation of human rights and freedom, to everyday bureaucratic humiliation of a person.)

Ir valdžia neturi teisės trypti Lietuvos žmonių požiūrio, vertinimų ir savigarbos. (2006)
(The government does not have the right to trample the attitude, estimation and self-esteem of the people of Lithuania.)

Tyrimai liudija, kad pagrindinės kliūtys ekonomikai ir konkurencingumui stiprėti yra glaudžiai susijusios su prastu valstybės institucijų darbu. (2006)
(The research shows that the major obstacles in the way of increasing competition and economics are closely related to the bad work of the state institutions.)

Therefore Adamkus carries out conflict communication against the same institutions, but only as an institution (the head of the Presidential Office) against other

state institutions. As a result, his conflict communication is not the result of ideological differences.

3.6. Conceptual Metaphors in the Discourse of Adamkus. Expressions of the conceptual metaphors POLITICS IS A JOURNEY, POLITICS IS WAR, THE STATE IS A BUILDING, POLITICS IS A GAME and POLITICS IS A TRAP prevail in Adamkus's political discourse.

The opposition *I-THEY* is realized through the majority of these conceptual metaphors, where the main antagonists, *THEY*, are introduced as the Parliament and the Government. Therefore, in THE STATE IS A BUILDING metaphor, *I* is expressed as the builder of the state building and *THEY* are presented as its destroyers:

Mes, Lietuva, atstatėme savo valstybę, sugrįžome į civilizuotą pasaulį, esame pajėgūs jame gyventi ir susikurti savo bei vaikų gerovę čia, savo tėvynėje. (2001)
(*We, Lithuania have rebuilt our state, we have returned to the civilized world, we are capable to live here and to create our welfare and the welfare for our children here, in our motherland.*)

[...] mūsų valstybei ypatingai pavojingas būtų ekonominių nusikaltimų ir politinės galios susijungimas. Jis galutinai pakirstų teisingumą, griautų valstybės pagrindus. (2001)
(*[...]the merger of economic crimes and political power would be especially dangerous for our state. It would eventually undercut justice, it would destroy the foundation of the state.*)

In the case of Adamkus's conflict communication, POLITICS IS WAR metaphor may be actualized in order to indicate the participants of the conflict and their functions. In the opposition *I-THEY*, *I* (Adamkus) is the attacking side while his antagonists are presented as the enemies who must be attacked. In this situation, the attacker *I* is not conventional because he is introduced as a positive agent, proactively attacking in order to protect the state from the detrimental actions of the antagonists:

Kad ir pavėlavę, turime grumtis su korupcija ir savivaldybėse, ir aukščiausiose valdžios institucijose. (2000)
(*Although we are late, we have to fight the corruption in municipalities and in the highest governmental institutions.*)

Mano ginamos pozicijos ir principai Jums gerai žinomi: penkerius metus juos ne tik skelbiau, bet ir mėginau įtvirtinti kasdieniu darbu. (2003)

(You are perfectly aware of my defended position and principles: I have not only declared them but I have also been trying to consolidate them by my everyday work for five years.)

POLITICS IS A JOURNEY conceptual metaphor expresses a two-way road – the way forward when it concerns President Adamkus, but the way backwards when applied to his antagonists:

[...] šiandien einame į naują tikrovę, kurioje mūsų laukia nauji iššūkiai ir dar neišmėgintos galimybės. (2002)

([...] today we are moving towards new reality where new challenges and untried opportunities are waiting for us.)

Jei politinės jėgos ją ir toliau dirbtinai palaikys, vargu ar išvengsime rimtų socialinių sukrėtimų, sykiu – ir grįžimo atgal iš pradėtų reformų kelio. (2001)

(If political forces are still going to support it artificially it is unlikely that we will escape serious social shocks together with coming back from the way of the already initiated reforms.)

Conceptual metaphor POLITICS IS A GAME associates unfair political games with the antagonists while attributing achievements solely to the President:

Šių kontrastų akivaizdoje visi valdžioje esantys – ir pozicija, ir opozicija – privalo įveikti senų, nuo tikrovės atitrūkusių politinių žaidimų inerciją ir sutelkti jėgas realioms krašto problemoms spręsti. (2001)

(In the face of these contrasts everyone in the government- the majority and the opposition must overcome the inertia of old games, which are detached from reality and to join forces to solve real problems of the country.)

Gaila, bet praeitą savaitę valdančiosios daugumos balsais Seime priimtas Vyriausybės įstatymas pratęsė šį valstybei žalingą žaidimą. (2002)

(It's a pity but the government law introduced by the majority of votes in the Parliament last week continued this detrimental game for the state.)

In the political discourse of Adamkus, the expressions of the conceptual metaphor

POLITICS IS A TRAP is only attributed to the antagonists. It reflects the slippery and complex nature of the politics carried out by Adamkus's antagonists:

Kol kas paini, netobula Lietuvos mokesčių sistema stabdo verslo plėtrą [...]. (1999)

(Complex, imperfect system of the Lithuanian taxes so far prevents from business development [...]).

The presented conceptual metaphors help the target audience to perceive the winning and the losing sides in the conflict communication taking part between the President Adamkus and his antagonists.

Conclusions

1. Conflict political communication embodies a clash of political forces. Such communication is marked by extra-linguistic and intra-linguistic factors, helping the audience to perceive that the speaker is taking part in a conflict with opponents. Political conflict may be open, e.g., the competition of political parties with different ideologies, or a political scandal. It may also be hidden, expressed implicitly, as when one state institution is dissatisfied with another's performance or the winner of a political battle compares himself/herself with his/her predecessors.
2. The analysis revealed the fact that conflict communication has an ideological nature in the political life of Great Britain. In the rhetoric of both political leaders, Blair and Brown, conflict is expressed as a discrepancy between ideologies; it is a real, sharp ideological conflict between the Labour Party and the Conservatives. In the speeches of Blair and Brown, *the Conservatives* is a nomination used exclusively with negative connotations.
3. In the discourse of Blair and Brown the same major and broad domains of *change* and *benefit* exist. These domains include similar meaning fields related to the welfare of the state and society. Here the opponents, the Conservatives, are granted negative nominations belonging to these domains. They are contrasted with the positive nominations attributed to the Labour leaders and the party under their leadership.
4. Blair openly indicates the actions that he has already taken or is planning to take, thus introducing himself as a positive action subject. Unlike his predecessor, Brown does not indicate particular actions of his, preferring to talk about his belief (cf. his frequent usage of the phrase *I believe*); this enables the target audience to perceive this politician as not very energetic, more of a mental than an action political subject.

Brown, as opposed to Blair, avoids direct accusations. In conflict communication this political leader prefers to characterize his opponents with the help of implications.

5. The analysis of the conceptual metaphors of the political leaders of Great Britain allows the conclusion to be drawn that the same POLITICS IS WAR, POLITICS IS A JOURNEY and THE STATE IS A BUILDING conceptual metaphors prevail. These metaphors are generally characteristic of political communication, therefore, it is possible to state that they have a universal nature.
6. In the discourse of the Lithuanian political leaders, political conflict is not expressed as an ideological conflict. Rather, a situation of interpersonal conflict exists, i.e., conflict between a person and institutions (in the cases of Paksas and Paulauskas) or inter-institutional conflict (in the case of Adamkus).
7. The conflict communication discourses of President Adamkus and the interim President Paulauskas are based on the model *WE–THEY*. The conflict communication of Paksas is based on a slightly transformed version of the previously presented model *I–THEY*.
8. The *benefit* domain is present in the discourse of all three Lithuanian Presidents, while the discourse of Adamkus also includes domains of *change* and *political moral values*.
9. The analysis disclosed the fact that a dual conflict exists in the discourse of President Paksas. It may be defined as open public conflict combined with conflict communication without extra-linguistic factors, i.e., conflict with his predecessors.
10. From the analysis of the speeches of the interim President Paulauskas it is obvious that in the *WE–THEY* model of conflict communication, the *WE* part is associated with Paulauskas and his supporters, while Paksas and his colleagues belong to *THEIR* side. Moreover, it is possible to state that *WE* includes any part of society that does not support Paksas.
11. It is obvious that there is no open conflict in the discourse of President Adamkus. The conflict is felt and may be expressed only by the President himself. Adamkus expresses his dissatisfaction, giving the impression that a conflict exists between his own actions and plans and the actions of the state institutions.
12. Although Adamkus introduces himself as a strict head of the state, his discourse has an advisory nature. It is possible to conclude that there is a conflict between the

President's opinion about the necessary situation and the present situation. Therefore, conflicts between the President's institution and other institutions exist in the discourse of Adamkus.

13. POLITICS IS WAR and POLITICS IS A JOURNEY metaphors prevail in the discourse of all three Presidents. The conceptual metaphor THE STATE IS A BUILDING, expressed through linguistic metaphors, may be observed in the discourses of Paksas and Adamkus. THE STATE BUILDING IS NOT CLEAN and LITHUANIAN POLITICS IS A SICK PERSON are individual metaphors of Paksas, existing in his political discourse. POLITICS IS A GAME and POLITICS IS A TRAP are individual metaphors of Adamkus, existing in his political discourse.
14. The research disclosed the fact that conceptual metaphor, which lies on the certain level of a text, has an evaluative potential. Therefore, the same metaphor may determine linguistic metaphors which acquire both positive and negative connotations.

PUBLIKACIJOS/ PUBLICATIONS

1. Linkevičiūtė V. (2008) Kieran O'Halloran's Critical Discourse Analysis in Newspaper Articles. *Respectus Philologicus* 13(18) A: 117–128. ISSN 1392-8295. (MLA, EBSCO Humanities International, CEEOL databases).
2. Linkevičiūtė V. (2008) Ruth Wodak's Discourse-Historical Method Analysis in Newspaper Articles. *Žmogus kalbos erdvėje* 5: 171–178. ISBN 978-9955-33-373-9.
3. Linkevičiūtė V. (2009) Nominations in T. Blair's Political Discourse. *Res Humanitariae* 6: 164–179. ISSN 1822-7708.
4. Linkevičiūtė V., Diomidova A. (2009) Красота VS свобода: когнитивные модели Востока и Запада в путевых заметках М. Арбатовой. *Восток-Запад в русской литературе XI–XXI веков*: 58- 64. ISBN 978-975-303-100-4.

Vilma Linkevičiūtė (g. 1979) 2001 m. baigė bakalauro studijas Vytauto Didžiojo universitete, kur įgijo anglų filologijos bakalauro kvalifikacinį laipsnį. 2005 m. Vilniaus universitete baigė anglų kalbotyros programą ir įgijo filologijos magistro kvalifikacinį laipsnį. Nuo 2003 m. dirba Vilniaus universiteto Kauno humanitariniame fakultete Užsienio kalbų katedroje. Dėstomi dalykai – Šiuolaikinė anglų kalba bei Anglų verslo kalba. 2006 m. įstojo į Vilniaus universiteto humanitarinių mokslų filologijos krypties doktorantūrą.

Vilma Linkevičiūtė (B. 1979) completed a Bachelor of Arts degree in English Philology at Vytautas Magnus University in 2001. In 2005 she received a MA degree in English Linguistics at Vilnius University, Kaunas Faculty of Humanities. In 2003 Vilma Linkevičiūtė became a lecturer at Vilnius University, Kaunas Faculty of Humanities, Department of Foreign Languages. She teaches Modern English Language and Business English. Since 2006 she has been a doctoral student in Philology (Humanities) at Vilnius University.